

Natuurbeleidsplan Diemen

Colofon

November 2009

Opdrachtgever:

Gemeente Diemen

Peter van de Mortel

Anke Pet

Opdrachtnemer:

Dienst Ruimtelijke Ordening

Gemeente Amsterdam

Team GRW

Remco Daalder

Auke Brouwer

Femke Haccoû

Inhoud			
Colofon	2		
Inleiding	4	5 Recreatie in en naar het buitengebied	28
1 Beleidsmatige achtergrond	6	6 Van huidige situatie naar wensbeeld: acties en aanbevelingen	32
1.1 Europa: Natura 2000	6	6.1 Kerngebieden en ondersteunende gebieden	
1.2 Rijk: Flora- en faunawet	6	optimaal inrichten en beheren	32
1.3 Rijk: Ecologische Hoofdstructuur	7	6.2 Knelpunten in ecologische structuur oplossen	33
1.4 Provincie: Provinciale ecologische hoofdstructuur	7	6.3 Natuurwaarden in woonwijken verhogen	35
1.5 Gemeentelijk beleid	10	6.4 Bij specifieke projecten	36
2 Lopende projecten	14	7 Actielijst en Prioritering	40
2.1 Bovengemeentelijke projecten	14		
2.2 Gemeentelijke projecten	17		
3 Huidige ecologische structuur en natuurwaarden	18	8 Uitgangspunten beleid	42
3.1 Natuurwaarden	18		
3.2 Ecologische structuur	20	Samenvatting	44
3.3 Knelpunten	22	Literatuur	44
4 Gewenste ecologische structuur	26		

Inleiding

Diemen is een groene gemeente met opvallend waardevolle natuur binnen de stadsgrenzen. De stad grenst aan een Europees natuurreservaat en heeft met de Vijfhoek een kerngebied van de Ecologische Hoofdstructuur binnen de grenzen. Een belangrijk deel van het grondgebied van Diemen bestaat uit grote groengebieden, die de oostelijke begrenzing vormen van de stedelijke agglomeratie van Amsterdam. Deze groengebieden hebben hoge natuurwaarden. Daarnaast ligt Diemen op een strategische positie in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, het provinciale netwerk van natuurgebieden. Natuur is een wezenlijk bestanddeel van Diemen. De rijke natuur is iets waarmee Diemen zich onderscheidt ten opzichte van andere gemeenten.

De gemeente Diemen heeft al de beschikking over een groenbeleidsplan (1995) en een groenstructuurplan (1997). Deze plannen zijn vooral gericht op de gebruikswaarde en esthetische waarde van het stedelijke groen. De gemeente heeft ter aanvulling de behoefte aan een natuurbeleidsplan, waarin juist de ecologische waarden centraal moeten staan. Dit plan dient gezien te worden als een sectoraalplan; het is geschreven vanuit natuuroogpunt. Bij besluitvorming vormt dit plan één van de afwegingskaders. Zo worden bijvoorbeeld voor de gebieden Spoorzicht en de Driehoek voorstellen gedaan vanuit het natuuroogpunt, maar zal de uiteindelijke inrichting van de gebieden bepaald worden na afweging van verschillende wensen, waaronder de input vanuit dit Natuurbeleidsplan.

Het streven van Diemen wat betreft het natuurbeleid omschrijven wij in dit Natuurbeleidsplan als volgt: “Het in stand houden en verbeteren van de ecologische verbindingen en van de leefomstandigheden van planten diersoorten in Diemen en het afstemmen hierop van de recreatieve mogelijkheden voor fietsers en wandelaars.” Dit is geen geringe opgave,

gezien de grote infrastructurele rijksprojecten rond en in de gemeente de komende jaren. Het plan kan de gemeente Diemen helpen de vraag om compensatiemaatregelen in dit kader te onderbouwen.

Dit plan is een vervolg op het groenstructuurplan en groenbeleidsplan. De uitgangspunten van die plannen zijn ook hier uitgangspunten. De detailleringen van beide plannen komen hier niet terug, gezien de leeftijd van beide plannen zijn veel zaken achterhaald.

Koppelingen zijn gelegd met het Waterplan dat gelijktijdig wordt opgesteld. Het groenstructuurplan en groenbeleidsplan worden overigens binnenkort geactualiseerd. Daarbij kan dit plan dan weer als input dienen.

De wethouder Natuur en Recreatie zal dit natuurbeleidsplan ter vaststelling voorleggen aan de gemeenteraad. De beleidsbeslissingen die daarmee worden vastgelegd staan in hoofdstuk 8. Deze beleidsbeslissingen kunnen worden meegenomen in de nog op te stellen Structuurvisie van de gemeente Diemen.

In dit natuurbeleidsplan wordt eerst de beleidsachtergrond geschetst. Daarna komt de huidige ecologische structuur aan de orde. De natuurwaarden zijn nu relatief hoog en kunnen nog verbeteren, maar kunnen ook achteruit gaan bij alle ontwikkelingen in en om de gemeente. In het Wensbeeld (hoofdstuk 4) geven wij aan hoe de ideale ecologische structuur eruit zou zien. Daaruit volgen de knelpunten die moeten worden opgelost om het wensbeeld te realiseren. Ook vanuit de openluchtrecreatie volgen wensen (hoofdstuk 5). Dit resulteert in een lijst van acties en aanbevelingen per knelpunt en per stedenbouwkundige en infrastructurele ontwikkeling. In hoofdstuk 7 staan de acties die het meeste resultaat opleveren: de top 3.

1 Beleidsmatige achtergrond

Door de strategische ligging van Diemen hebben we bij het bepalen van natuurdoelen niet alleen te maken met gemeentelijk beleid. Provinciaal, landelijk en zelfs Europees beleid stelt eisen aan wat gewenst is en randvoorwaarden aan wat mogelijk is.

1.1 Europa: Natura 2000

Het Europese parlement heeft het IJmeer benoemd tot speciale beschermingszone in het kader van Natura 2000. Ruimtelijke ingrepen in of nabij het gebied mogen geen invloed hebben op de vogelsoorten waarvoor het gebied als beschermingszone is aangewezen. Dit zijn een aantal watervogelsoorten, met als belangrijkste de kuifeend, de tafeleend en het nonnetje. Deze soorten hebben baat bij luw water om te rusten en hebben driehoeksmosselen, waterplanten en spiering nodig als voedsel. Voor Diemen betekent dit dat ingrepen op de Vijfhoek geen effect mogen hebben op de genoemde vogelsoorten. De herinrichting van de Vijfhoek is net afgerond. Bij de MER Oostelijke Ontsluitingsweg IJburg (die onderdeel uitmaakt van de MER tweede fase IJburg) en de MER NUON-terrein zal aandacht aan deze problematiek moeten worden besteed.

1.2 Rijk: Flora- en faunawet

In 2002 kwam de nieuwe flora- en faunawet tot stand. In 2004 kondigde het ministerie een aanvullende Algemene maatregel van bestuur af (AMVB). De AMVB verdeelt beschermde dieren in vier categorieën: drie verschillende beschermingsniveaus, en vogels. De soorten van tabel 3 zijn het strengst beschermd. Als een of meerdere van deze soorten van tabel 3 voorkomen in een gebied waar ruimtelijke veranderingen op stapel staan, dan moet de initiatiefnemer van de ontwikkelingen een ontheffing aanvragen bij het ministerie van LNV om daadwerkelijk tot uitvoering over te kunnen gaan. Dit is in Diemen

vrijwel overal het geval (kaart zie pagina 39). Het betreft steeds een of meer van de volgende soorten: Gewone Dwergvleermuis, Ruige Dwergvleermuis, Laatvlieger, Waterspitsmuis, Ringslang en Bittervoorn.

Tabel met beschermingsniveaus		
Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMVB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.

	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals spechten en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig.
--	--------	--

1.3 Rijk: Ecologische Hoofdstructuur

In de Ecologische Hoofdstructuur van het Rijk is de Vijfhoek een kerngebied voor rietland. De herinrichting van de Vijfhoek is eind 2006 afgerond en het gebied is in 2007 overgedragen aan Staatsbosbeheer. Daarmee is voldaan aan de wensen vanuit de EHS.

Het kabinet heeft in juli 2000 de robuuste verbindingen door Nederland geïntroduceerd. Deze verbindingen vormen een onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur. Ze moeten ruimtelijke samenhang gaan creëren en uitwisseling van planten en dieren mogelijk maken tussen de grote natuureenheden in Nederland. Eén van de robuuste verbindingen is de Natte As.

In Noord-Holland lopen twee onderdelen van de Natte As:

- de verbinding “van kust tot kust”, van de IJmeerkust bij Waterland naar de Noordzeekust bij Castricum;
- de Centrale Poort van de IJmeerkust bij Muiden/Muiderberg door de Vechtstreek naar Utrecht.

De Centrale Poort is opgenomen in het streekplan Noord-Holland Zuid. Daarin loopt hij ten oosten van de Vecht. In het streekplan wordt uitgegaan van 500 hectare nieuwe, natte natuur in de verbinding. Daarbij moet gedacht worden aan grootschalige projecten waarin natte natuur wordt gecombineerd met andere functies als recreatie en waterbeheer, maar ook met woningbouw.

De Natte As loopt buiten de gemeentegrenzen van Diemen. Maar Diemenaren die willen wandelen en fietsen in het buitengebied krijgen er wel mee te maken.

1.4 Provincie: Provinciale ecologische hoofdstructuur

In november 2004 stelde het college van Gedeputeerde Staten de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van Noord-Holland vast. In deze PEHS wordt de Diemer Vijfhoek aangewezen voor “halfnatuurlijke natuur” en het Diemerpark, de Gemeenschapspolder (minus Driemond en de volkstuinten) en de Bloemendalerpolder als “Cultuurnatuur”. Diemen is dus aan de noord- en oostzijde omgeven door PEHS-land. Ontwikkelingen in deze gebieden mogen niet ten koste gaan van de aanwezige natuur, maar moeten deze het liefst versterken.

Naast gebieden zijn er ook verbindingen tussen die gebieden.

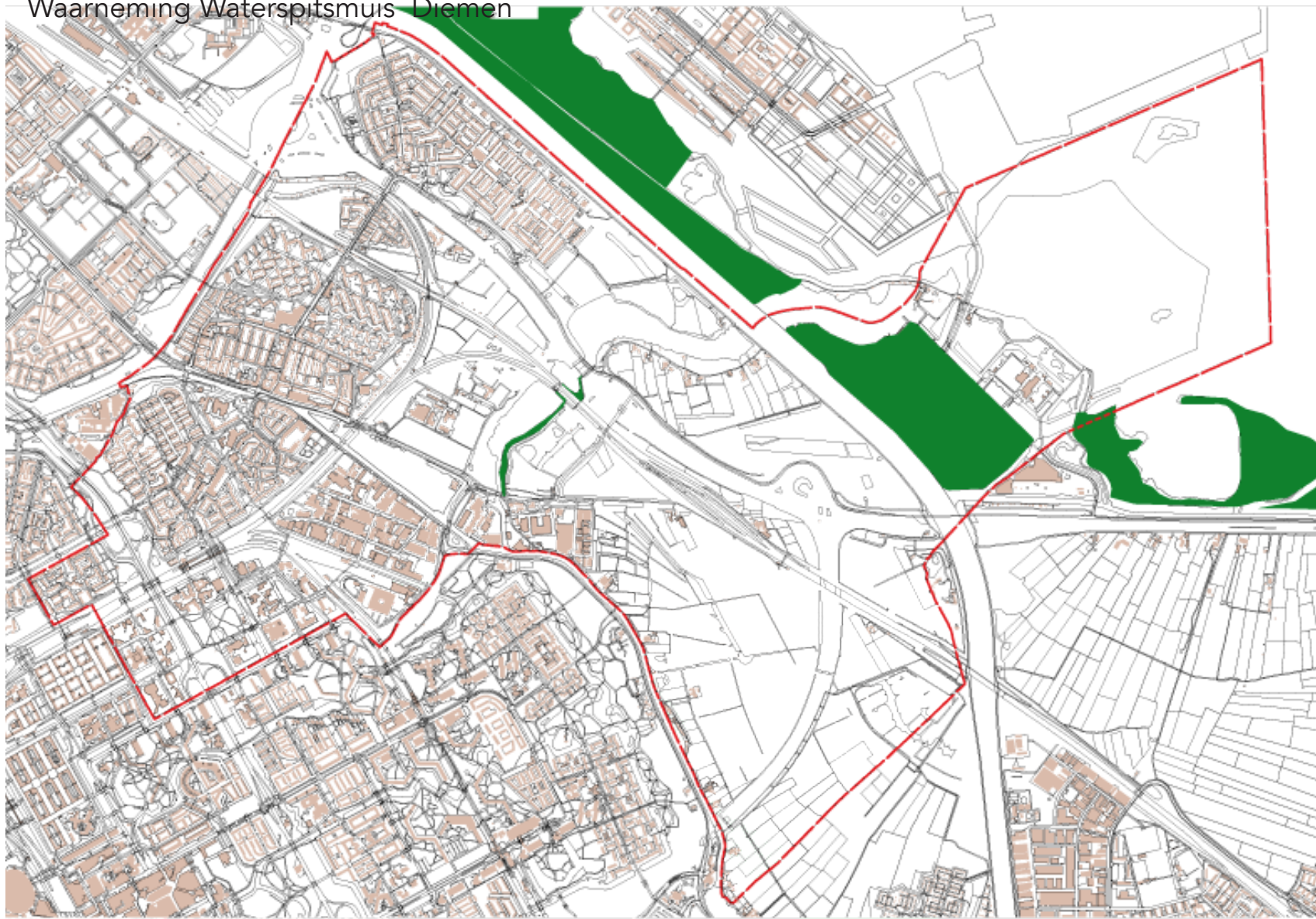
De oude IJmeerdijk vormt voor land- en oevergebonden dieren een koppeling tussen gebieden van de PEHS en tussen de twee takken van de robuuste verbinding van de EHS.

Deze verbinding is gericht op het verbeteren van de biodiversiteit op regionale schaal. De inrichting is gericht op uitwisseling van mobiele (bijvoorbeeld ringslang) en matig mobiele (bijvoorbeeld Noordse woelmuis) dieren. Dat betekent dat de gehele zone voor de doelsoorten bereikbaar en passeerbaar moet zijn, en dat op regelmatige afstand kerngebieden aanwezig zijn waar de soorten voldoende rust- en voortplantingsgebied vinden. Ontwikkelingen op of om de IJmeerdijk moeten zorgvuldig worden afgestemd op de belangen van de doelsoorten van de PEHS, zoals ringslang, waterspitsmuis, watervleermuis en noordse woelmuis.

Voor Diemen betreft dit het stuk van de IJmeerdijk tussen de Diem en de gemeentegrens bij de Baai van Ballast.

De provincie heeft het initiatief genomen voor de uitwerking van de provinciale ecologische hoofdstructuur voor het stuk van de polder De Ronde Hoep naar

Waarneming Waterspitsmuis - Diemen

Legenda

Waarneming Waterspitsmuis (gebied)

 Waterspitsmuis

 Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Waarneming Bittervoorn Diemen

Legenda

Waarneming Bittervoorn
(kilometerhok)

● Bittervoorn

XXX Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

het IJmeer bij de Vijfhoek. Deze verbinding wordt de natuurboog genoemd. De natuurboog volgt de Gaasp en Weespertrekvaart tot aan de Diem, en gaat vervolgens via de Diem naar het IJmeer. Daar sluit de Natuurboog aan op de ecologische verbinding die via de IJmeerdijken de twee takken van de Natte As met elkaar verbindt.

In Griffioen (1999) wordt voor deze Natuurboog het volgende streefbeeld geschetst: 'de kern van de verbinding wordt gevormd door een stelsel van vrij brede (10-20 m), natuurlijke oevers met een kruidenrijke moerasvegetatie, die over gaat in een structuurrijke, plaatselijk ruige en/of grazige vegetatie met hier en daar opslag. De verbinding loopt langs niet te voedselrijk, tamelijk helder water. Er is sprake van een grillige oeverlijn met inhammen en kleine plasjes of plas-dras situaties in de oeverzone. Om met name populaties van Ringslang, Noordse woelmuis en Waterspitsmuis een overlevingskans te bieden dan wel de mogelijkheid te geven zich te verbreiden zijn om de 500 meter vlakvormige moerasjes van enkele honderden m² aanwezig (kleine stapstenen).' Voor dieren onoverkomenlijke barrières moeten worden opgeruimd.

Eén van die onoverkomenlijke barrières is de Weespertrekvaart. Door de harde oevers is geen uitwisseling van dieren mogelijk tussen Diemberbos en de Bijlmerweide en Gaasperplas.

1.5 Gemeentelijk beleid

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan werd in 1995 door de raad van Diemen aangenomen. Doel was inzicht te geven in de kwaliteit van het groen en de inspanningen die nodig waren om een goede kwaliteit van groen te realiseren en te handhaven. Looptijd van dit plan was 10 jaar; het is echter nog steeds een vigerend plan dat wordt gebruikt bij de herontwikkeling van gebieden, totdat de nieuwe versie gereed is (hieraan wordt gewerkt).

Van het groen werden drie functies onderscheiden: esthetische waarde, gebruikswaarde (recreatie) en ecologische waarde.

Als het beleid voor de ecologische waarde werd geformuleerd: het vergroten van de ecologische waarde van het openbare groen binnen en buiten de bebouwde kom.

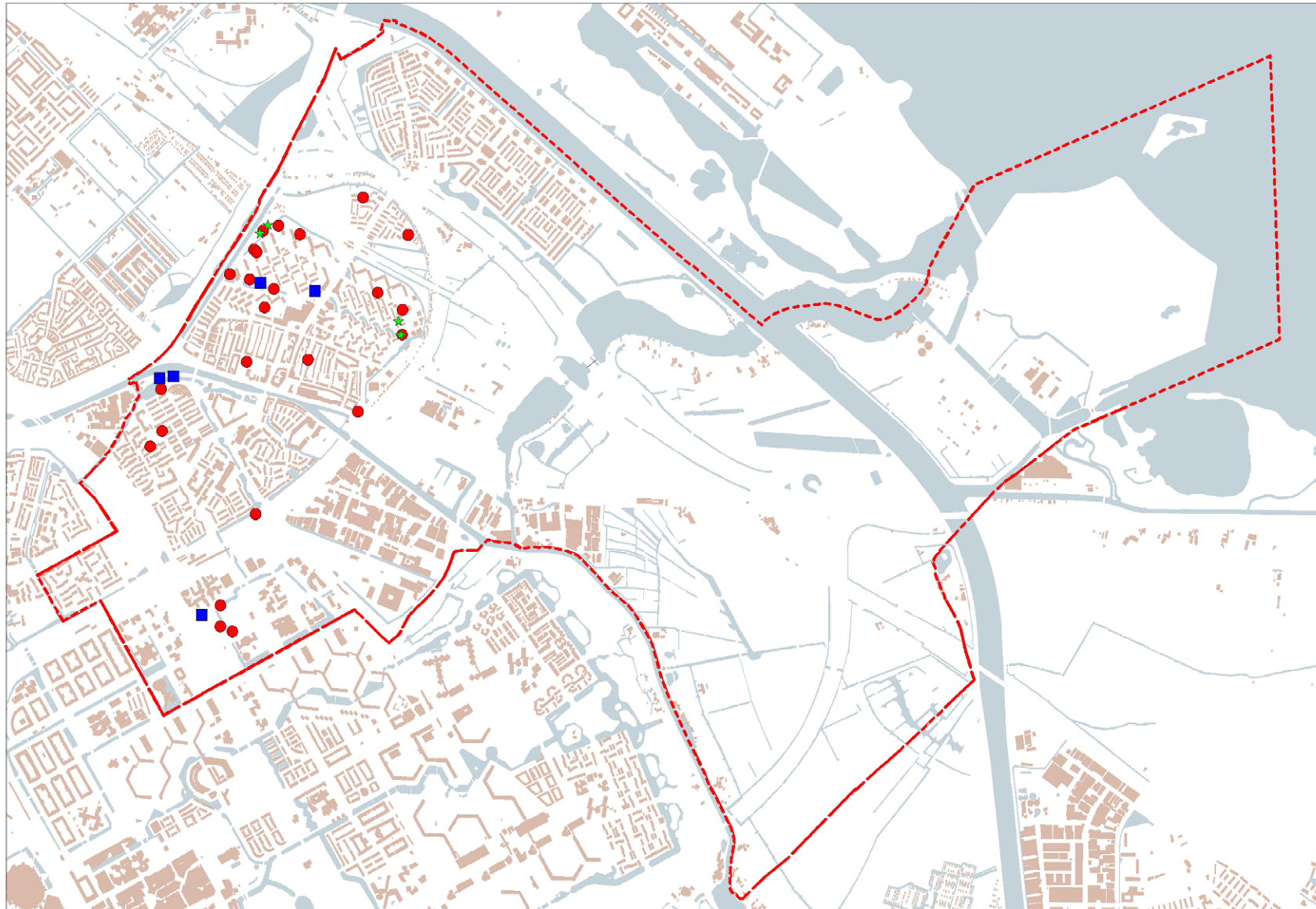
Het meeste groen binnen de bebouwde kom werd benoemd als Hoofdgroenstructuur, die bestaat uit:

- De structuur van groenstroken en waterlopen. Beleid: Harde beschoeiingen vervangen door natuurlijke land-water overgangen en beheer van groenstroken zonder chemische bestrijdingsmiddelen.
- Hoofdbomenstructuur

Groen buiten de bebouwde kom betrof volgens het Groenbeleidsplan aan ecologisch waardevolle gebieden:

- Oevers Gaasp en Diem. Onderdeel van PEHS (Natuurboog, provinciaal beleid); verbinding IJmeer met Utrechts/Hollands plassengebied. Doel beleid: knelpunten aanpakken (knelpunten staan niet in het plan aangegeven).
- Vijfhoek. Kerngebied in Natuurbeleidsplan (Rijksbeleid). Rijksbeleid is ook de gewenste verbinding van Vijfhoek naar Waterland via water IJmeer.
- Taluds spoorwegen. Zandig, belangrijk als leefgebied voor dieren.

Waarneming Vleermuizen Diemen 2006

Waarnemingen vleermuizen in Diemen 2006

- Gewone Dwergvleermuis
- ★ Laatvlieger
- Ruige Dwergvleermuis

Beleid ecologie: oevers Gaasp en Diem verder ontwikkelen voor vegetatie; verbeteringen aanbrengen bij kruisingen van ecologische structuur met infrastructuur; leefgebied Ringslang in stand houden en uitbreiden.

Groenstructuurplan

Het groenbeleidsplan is verder uitgewerkt in het groenstructuurplan (1997) dat aanbevelingen en acties geeft op wijkniveau. Wat ecologie betreft worden de volgende gebieden genoemd:

- Gaasp/diem (PEHS)
- PEN eiland (=Diemer Vijfhoek)
- Diemerzeedijkgebied als toekomstig Diemerpark
- Overdiempolder en PEN bos
- Gemeenschapspolderbos (=Diemberbos)

In het hoofdstukje over ecologie wordt de volgende aanbeveling gedaan: Maak bedrijventerrein Stammerdijk passeerbaar voor recreanten en dieren. Dit past onder de Natuurboog.

Beide plannen zijn in de afgelopen jaren gebruikt als leidraad voor de herontwikkeling van gebieden en de herinrichting van de openbare ruimte. Beide plannen zullen worden vernieuwd.

Bovengemeentelijk Natuurbeleid

Legenda Bovengemeentelijk Natuurbeleid

- Natura 2000
- PEHS
- PEHS Vechtstreek / Waterland
- Ecolint
- Natuurboog PEHS

Gemeente Amsterdam
Dien Ruimtelijke Ordening

2 Lopende projecten

Rond Diemen spelen een aantal grotere, bovengemeentelijke projecten waar meerdere partners bij betrokken zijn. Deze projecten kunnen invloed op de natuurwaarden van Diemen hebben, zowel in gunstige als in ongunstige zin. Daarnaast spelen in Diemen de komende jaren een aantal ingrijpende herstructureringen. Deze zullen worden vastgelegd in de nieuwe structuurvisie.

2.1 Bovengemeentelijke projecten

IJburg tweede fase

Eén van de natuurcompenserende maatregelen vanuit IJburg is de aanleg van een luwtedam evenwijdig aan de IJmeerkust. In het voorlopig ontwerp (juli 2007) is te zien dat deze luwtedam pal ten oosten van de baai van Ballast ligt. Tussen de dam en de dijk zullen waterplantenvelden gaan groeien, waar watervogels op af zullen komen. De ingreep vindt plaats buiten het grondgebied van Diemen.

Het betekent een versterking van de ecologische verbindingroute over de IJmeerdijken en is vanuit het oogpunt van natuurwaarden toe te juichen.

De gemeente Amsterdam onderhandelt als initiatiefnemer met de gemeente Muiden over de uitvoering van de werkzaamheden. Verwacht wordt dat in 2009 de definitieve beslissing valt het project al dan niet uit te voeren. De uitvoering start dan in 2010.

De oostelijke koppen van de eilanden van de tweede fase van IJburg krijgen natuuroevers en binnen- of buitendijkse natuurgebieden. Op die manier kunnen dieren die niet al te best kunnen vliegen (vlinders) of juist wel goed kunnen zwemmen (ringslangen) van de Diemer Vijfhoek via de koppen van de eilanden naar de IJdoornpolder in Waterland trekken. Daarmee wordt voor deze dieren de “boog om de oost” tot stand gebracht en krijgt de verbinding Vechtstreek-Waterland extra kracht.

Groene uitweg/Natuurboulevard

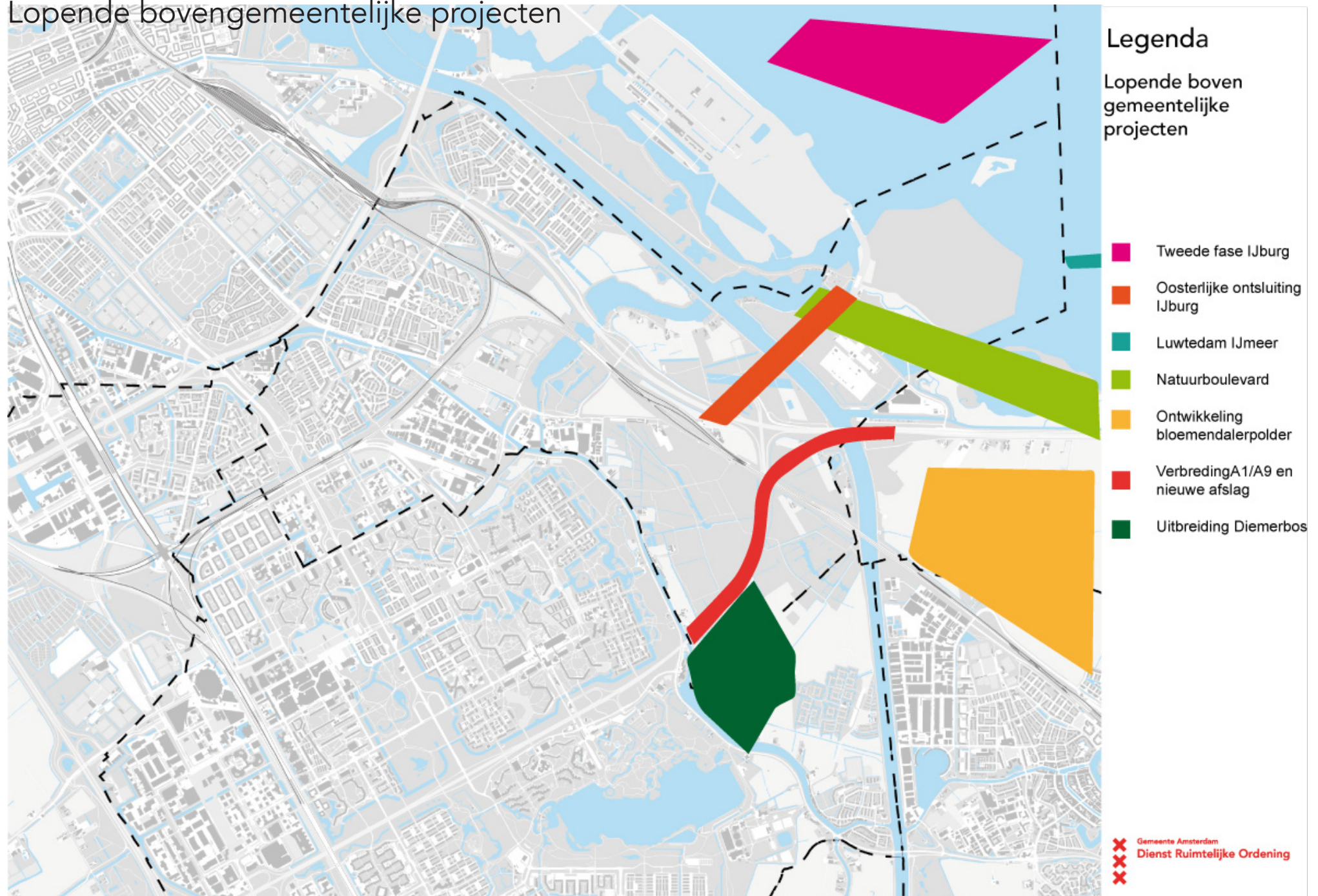
De provincie Noord-Holland trekt het proces van de Groene Uitweg, dat gekoppeld is aan de verbinding Amsterdam-Almere. De Groene Uitweg omvat groenprojecten die in samenhang met de uitbreiding van de infrastructuur kunnen worden uitgevoerd. Een van de groenprojecten is de Natuurboulevard, die betrekking heeft op de IJmeerkust van de Vijfhoek tot Muiderberg. De natuurboulevard omvat een reeks inrichtingsmaatregelen, vooral gericht op verbetering van de recreatieve mogelijkheden. Voor Diemen is van belang dat de natuurboulevard voorziet in het doortrekken van het fietspad dat vanaf het Diemerpark naar de Vijfhoek loopt. Dit fietspad zal via de IJmeerdijk doorgetrokken worden naar Muiden. Voor fietsers vanuit Diemen is dit een heel aantrekkelijke uitbreiding van de recreatiemogelijkheden. Bij de realisatie zal rekening moeten worden gehouden met de aanwezige populatie van de ringslang. Slangen steken liever niet een asfaltpad over. Om het pad passeerbaar te maken voor slangen dienen op regelmatige afstanden faunapassages te worden aangebracht. Dit is in het Diemerpark al gebeurd.

Uitbreiding Diemberbos

De gemeente Diemen is samen met de gemeente Amsterdam, het stadsdeel Zuidoost en Staatsbosbeheer bezig met de uitbreiding en herinrichting van het Diemberbos. Dit gebeurt in opdracht van de Provincie Noord-Holland en met geld afkomstig van het Rijk, Amsterdam en Diemen. Het bos wordt met ongeveer 60 hectare uitgebreid, waarna het hele bos een transformatie krijgt tot goed functionerend stadsbos. De stedenbouwkundige verdichtingen in Amsterdam Zuidoost en de nieuwbouw in de wijk IJburg en in Diemen zorgen voor een steeds grotere vraag naar groen en dat maakt het investeren in de kwaliteit van dit groengebied noodzakelijk.

Inmiddels is het definitief ontwerp gereed en goedgekeurd door de Stuurgroep Diemberbos (mei 2008). De wethouder Natuur en Recreatie van Diemen zit in deze stuurgroep. De werkzaamheden starten in augustus 2009 en worden in 2010 afgerond.

Lopende bovengemeentelijke projecten

De hoofdlijnen van het Definitief Ontwerp zijn als volgt.

- Het karakter van een nat, ruig moerasbos wordt versterkt door het verbreden van waterpartijen bij de hoofdentree en de Gaaspermolenvaart, het aanleggen van enkele nieuwe water- en moeraspartijen in het oostelijke deel van het bos en het maken van natuuroevers met riet en andere oeverplanten. De provinciale ecologische hoofdstructuur wordt door deze ingrepen versterkt. Spannende knuppelpaden maken de moerassen en wateren toegankelijk voor bezoekers.
- De recreatieve aantrekkelijkheid wordt bevorderd door het vormgeven van de entrees, het toevoegen van fiets- en wandelpaden en voorzieningen zoals een kinderspeelbos en horeca.
- De entrees moeten herkenbaar zijn en uitnodigen tot bosbezoek. De nieuwe fiets- en wandelpaden moeten het mogelijk maken allerlei verschillende rondjes door het bos te maken, zodat je er niet snel uitgekeken raakt. Een spectaculair nieuw pad gaat lopen langs de verbrede Gaaspermolenvaart, van het hart van het bos naar de Gaasp. Het kinderspeelbos ligt dichtbij de hoofdentree en omvat open plekken, heuvels en een trekpontje. De horeca komt bij de hoofdentree bij de Muiderstraatweg, met wellicht in de zomer een tijdelijke voorziening in het bos zelf.
- De landschappelijke eenheid wordt bevorderd door de aanplant van langgerekte houtwallen, het verbreden van waterpartijen en het maken van zichtlijnen in het bestaande bos.
- Waternet bestudeert daar naast de mogelijkheden om het watersysteem te beheren

Ontwikkeling Bloemendalerpolder

De provincie Noord-Holland trekt de streekplanuitwerking van de Bloemendalerpolder en het KNSF-terrein. Het doel is om woningbouw te combineren met een recreatief hoogwaardig landschap. Vanuit Diemen bekeken is vooral de recreatieve aansluiting op het Diemberbos belangrijk. Deze loopt via

de spoorbrug over het Amsterdam Rijnkanaal. Fietsers en wandelaars moeten op een aantrekkelijke manier hiervandaan naar Weesp kunnen komen. Dat is nu nog niet het geval, fietsers kunnen alleen naar Weesp door langs de spoorbaan of langs de A1 te fietsen. Een route dwars door de polder, langs waterpartijen en groene elementen zou beter zijn.

Rijkswegen A1/A9, A1, A10-oost

Rijkswaterstaat werkt aan verbreding van de A9 en aan een nieuwe aftakking van de A9 naar de A1. Voor Diemen is deze verbreding urgent vanwege de invloed op het Diemberbos. Terwijl er net in het bos wordt geïnvesteerd wordt de A9 32 meter breder, terwijl de aftakking dwars door een bestaand stuk bos gaat. Voor de A10 en de A1 staan minder omvangrijke verbredingen op stapel. Bij de verbreding van de A 10 kan de groenstrook langs de Ooster ringdijk onder druk komen te staan, net als de groenstrook “de omloop”. Bij de verbredingen van A1 en A 9 zijn het vooral de onderdoorgangen (voor dieren en recreanten) die zorg behoeven. Hoe breder de weg, hoe meer zorg moet worden besteed aan de dimensie en het vormgeven van de onderdoorgangen. Bij de kruising met de westoever van de Diem moet een extra onderdoorgang komen voor wandelaars om het “rondje Diem” mogelijk te maken.

Oostelijke ontsluitingsweg IJburg

De oostelijke ontsluitingsweg van IJburg naar de A 1 gaat over het westelijke deel van de Vijfhoek, dan via Overdiemen over het Amsterdam-Rijnkanaal, vervolgens door de Overdiemerpolder om uiteindelijk aan te sluiten op de A1 en A9. Het fietspad langs de oostelijke ontsluitingsweg gaat over de A 1 en sluit aan op het padennet van het Diemberbos.

In de plannen zitten compensatiemaatregelen voor de natuur:

- De weg zelf wordt onneembaar voor dieren door een speciale betonrichel. Hiermee wordt platrijden van bijvoorbeeld ringslangen voorkomen.
- Het talud wordt zandig, wat goede leefmogelijkheden biedt aan vlinders en kleine zoogdieren.

- Bij het Amsterdam-Rijnkanaal komen tegenover elkaar Fauna-uitstapplaatsen. De keiharde barriere van het Amsterdam-Rijnkanaal wordt hierdoor ter plekke verzacht. Dit is pure winst ten opzichte van de huidige situatie.
- In de Diempolder worden nieuwe waterpartijen aangelegd.

De plannen voor de oostelijke ontsluitingsweg zijn inmiddels door alle betrokkenen bestuurlijk goedgekeurd.

Planstudie OV Saal

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat onderzoekt de noodzaak en de mogelijkheden om de spoorcapaciteit tussen Schiphol en Lelystad te vergroten. Dit kan leiden tot de aanleg van extra sporen op de baanvakken door Diemen-Centrum en Diemen-Zuid. Bij een verbreding van het spoor is extra zorg nodig voor de onderdoorgangen. Die moeten voor mens en dier aantrekkelijk blijven of worden gemaakt. De taluds van de spoorbaan zelf zijn een wezenlijk onderdeel van de ecologische structuur van Diemen (zie hoofdstuk 3.1). Bij spoorverbreding zullen de taluds opnieuw worden ingericht. De ecologische functie moet daarbij intact blijven door beplanting met inheemse struiken en laagblijvende bomen, of door de toepassing van schrale zandgrond, waardoor een interessante vegetatie kan ontstaan. De kwelzone onderaan de taluds dient intact te blijven. Speciale aandacht verdienen die spoorstukken waar geen talud is, zoals bij stations. Ook die kunnen voor dieren passeerbaar worden gemaakt bij de detaillering van het ontwerp van deze plekken.

Daarnaast zal door de eventuele verbreding de omvang van de groenstroken langs het spoor (bijvoorbeeld tussen Weesperstraat en Bergwijkdreef) verminderen. Deze stroken zijn niet alleen belangrijk voor de natuur, maar ook voor de dagelijkse recreatie van de omwonenden.

2.2 Gemeentelijke projecten

Diemen bereidt een aantal forse stedenbouwkundige ingrepen voor.

Op het voormalige industrieterrein Sniep komt woningbouw, waarbij veel nieuw water wordt aangelegd. Op het industrieterrein Verrijn Stuartweg krijgen de hoofdwegen een nieuw profiel (Weesperstraat en Visseringweg). Diemen gaat flink investeren in het stadshart. Het winkelcentrum wordt uitgebreid en gecombineerd met woningbouw.

In het kader van de nieuwe Structuurvisie kijkt Diemen ook naar mogelijke functiewijzigingen van Spoorzicht en het weiland de Diemer Driehoek. Hierover zijn nog geen beslissingen genomen.

Het Bergwijkpark (het gebied tussen de Gooiseweg, Daalwijkdreef en het metrospoor) zal worden omgevormd van grootschalig kantorengedebied naar een gemengd woon/werkgebied. In hoofdstuk 6.3. gaan we nader in op een aantal van deze gemeentelijke projecten.

3 Huidige ecologische structuur en natuurwaarden

3.1 Natuurwaarden

Diemen is een natuurrijke gemeente. Dat blijkt uit de Natuurwaardenkaart. Op deze kaart wordt de natuurwaarde van een bepaalde gebiedseenheid uitgedrukt in een cijfer van 1 tot en met 5. Een 1 staat voor lage natuurwaarden. Bijvoorbeeld een gladgemaaid voetbalveld: het is groen, maar daar is ook alles mee gezegd. Een 5 staat voor topnatuur op regionale, soms zelfs landelijke schaal.

Basis van de natuurwaardenkaart zijn veldinventarisaties in 2005 en 2006 van zoogdieren, broedvogels, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders en libellen door DRO. De gegevens zijn bewerkt volgens een door DRO ontwikkelde methode die eerder op het grondgebied van Amsterdam werd toegepast (DRO, 2002). Bepalende factoren zijn het aantal soorten zeldzame planten en dieren, natuurlijkheid, vervangbaarheid van een landschap en de rol in de ecologische structuur.

Uit de natuurwaardenkaart blijkt dat het buitengebied van Diemen hoog scoort. Diemer Vijfhoek, Diemberbos, PEN-bos en Overdiemerpolder bezitten op regionaal niveau bekeken hoge natuurwaarden. De hoogste natuurwaarden vinden we in de oeverlandjes aan de westelijke oever van de Diem. De moerasvegetatie daar is van een type dat landelijk gezien steeds zeldzamer wordt. In totaal scoort de helft van het grondgebied van Diemen een 4 of 5. Dat is uitzonderlijk in de regio.

Op de Diemer Vijfhoek vinden we relatief ongestoord moerasbos met veel moerasvogels, kleine zoogdieren en amfibieën en een grote populatie ringslangen.

Het Diemberbos is een nat natuurbos met natuurlijk vormgegeven watergangen, waar veel zoogdieren, libellen en rietvogels een plek vinden. Het PEN-bos kent ongeveer hetzelfde karakter. De Overdiemerpolder bezit een aantal waardevolle waterpartijen met veel amfibieën en een rijke oevervegetatie.

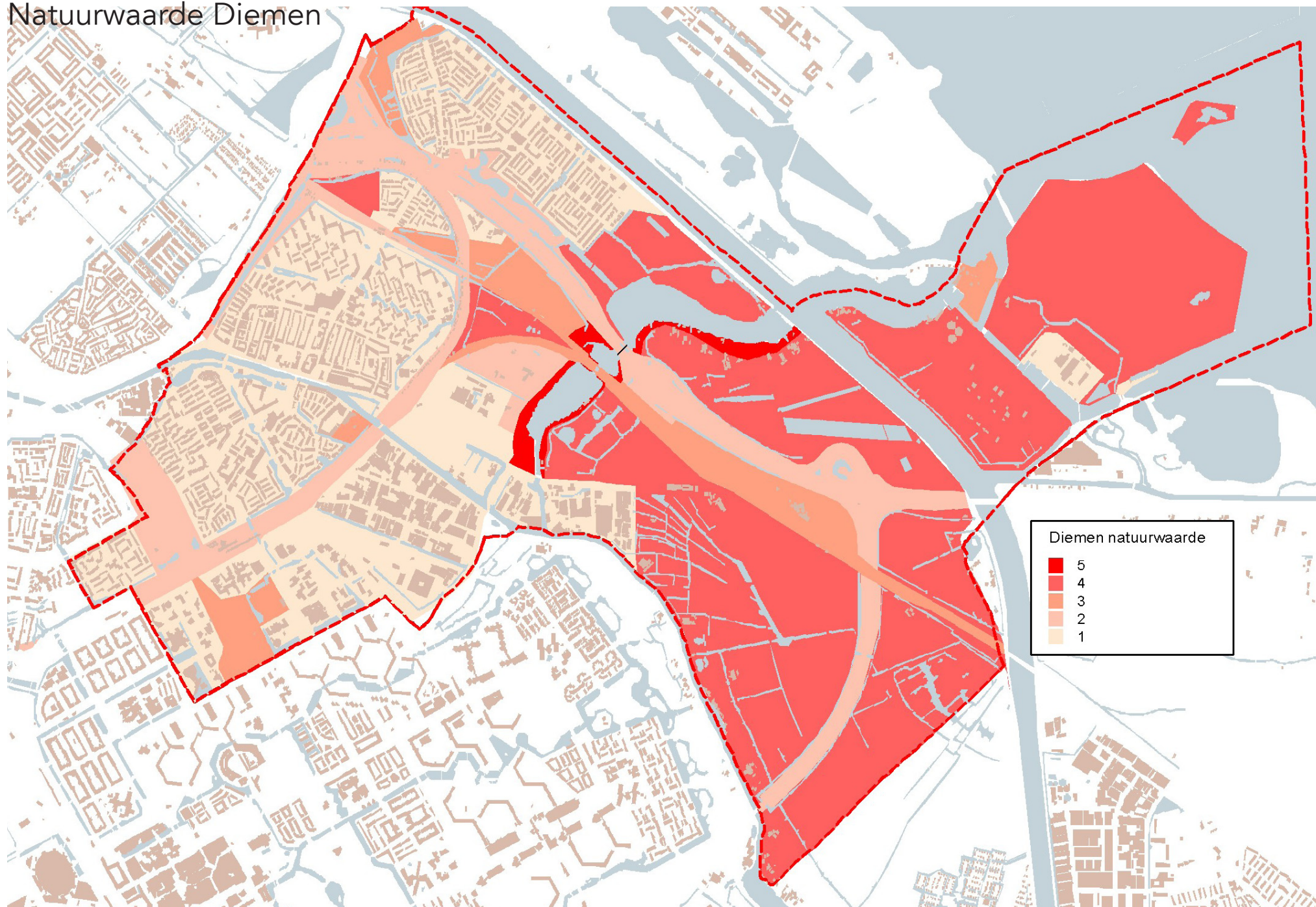
De Diemerpolder is goed voor weidevogels. Grutto, tureluur, Kievit en scholekster komen hier allemaal (in kleine aantallen) voor.

De woonwijken van Diemen hebben echter lage natuurwaarden. Tussen de wijken onderling treden hierin geen verschillen op. Er zitten wel echte stadssoorten als vleermuizen en gierzwaluwen, maar in geringe aantallen. Oorzaak is vooral een gebrek aan nestgelegenheid doordat Diemen weinig oude gebouwen kent en in nieuwbouw tot nu toe weinig rekening werd gehouden met dieren die van huizen afhankelijk zijn. Daarnaast is er een matig voedselaanbod (weinig insecten door kortgemaaid gras).

In het woongebied is het terrein Spoorzicht een kleine natuur-oase. Het scoort een 4 op de natuurwaardenkaart. Dat is hoog voor een klein, binnenstedelijk natuurgebied. Dit natuurgebied is ontstaan door achterwege laten van onderhoud aan het buitengebruik gestelde sportterrein. Spoorzicht bestaat uit jong elzen-essenbos met een ruige ondergroei van bramen en brandnetels. Dit biedt veel dekking en voedsel aan allerlei soorten insecten, kleine zoogdieren en vogels. Spoorzicht is via de spoortaluds ecologisch verbonden met het buitengebied. Deze verbinding is nog te verbeteren door de Ouddiemerlaan bij de eerstkomende renovatie te ondertunnelen met een faunapassage.

De natuurwaarden van de taluds van de rijkswegen en de spoorwegen plus de groenstroken die er direct langs liggen zijn hoger dan die van de omliggende woonwijken. Deze taluds en groenstroken fungeren als leefgebied en trekroute van zangvogels, zoogdieren, amfibieën en insecten. Daarmee zijn de taluds en de direct aanliggende groenstroken de basis van de ecologische structuur van Diemen. Ze verbinden het buitengebied van Diemen met de waardevolle gebieden in de woonwijken, zoals Spoorzicht en de Israëliëse begraafplaats.

Natuurwaarde Diemen

De biologische kwaliteit van het binnenstedelijk water in Diemen is in principe goed. Dat laten de huidige sloten zien. Bij een natuurlijke oeverstructuur, met een geleidelijke overgang van land naar water, ontwikkelen wateren zich voorspoedig. Er ontstaat een gevarieerde en rijke oeverplantenvegetatie, het water is helder met waterplanten en amfibieën. Vissen als bittervoorn en kleine modderkruiper gebruiken het water als leefgebied. Watervogels als futen, meerkoeten en waterhoentjes broeden in de rietgordels. Voorbeelden van fraaie waterpartijen zijn de Henri Dunantlaan en de Ringvaart langs de A 10.

3.2 Ecologische structuur

De natuurwaarden zijn deels afhankelijk van de ecologische structuur. Als groengebieden door groenstroken met elkaar verbonden zijn, dan kunnen dieren zich vanuit het buitengebied verplaatsen naar kleinere groengebieden. Kleinere groengebieden die geïsoleerd in een huizenzee liggen kennen beduidend lagere natuurwaarden dan gebieden die via groene wegen met het buitengebied verbonden zijn. Spoorzicht scoort bijvoorbeeld aanzienlijk hoger in natuurwaarden dan Frankendael en het Oosterpark in Amsterdam.

De ecologische structuur bestaat uit kerngebieden, kleinere ondersteunende gebieden en verbindingszones daartussen.

Kerngebieden zijn grote groengebieden waar diersoorten flinke populaties kunnen opbouwen. De kerngebieden in Diemen zijn de Vijfhoek, het Diemerpark en het Diemberbos.

De Vijfhoek en het Diemerpark zijn kerngebied voor moerasdieren zoals amfibieën (waaronder de rugstreeppad), kleine zoogdieren (muizen, wezel, hermelijn), rietvogels (blauwborst, kleine karekiet, rietzanger) libellen en de ringslang. Daarmee passen Vijfhoek en Diemerpark qua karakter bij andere gebieden langs de IJmeerkust, zoals Baai van Ballast en de Waterlandse kust. De verbindingen met deze gebieden dragen bij aan hogere natuurwaarden hier. Het Diemberbos is door zijn natte karakter ook kerngebied voor moerasdieren.

Ook hier komt de ringslang voor en vinden we veel amfibieën. Daarnaast zal het nog jonge bos steeds belangrijker worden voor bosvogels (spechten, uilen, roofvogels), zoogdieren als de bunzing en de egel en bosbewonende vleermuissoorten. Daarmee wordt het bos een voorraadschuur van bosdieren voor de stedelijke groenstroken en plantsoentjes.

De ondersteunende gebieden zijn kleiner dan de kerngebieden. Maar ze kunnen wel degelijk kleine populaties van soorten herbergen. In Diemen zijn de belangrijkste ondersteunende gebieden Spoorzicht, de Diemerpolders en De Omloop bij de Nesciobrug.

Spoorzicht bestaat uit jong elzen-essenbos met een ruige ondergroei van bramen en brandnetels. Een prima plek voor bosvogels, kleine zoogdieren en bos-insecten.

De Diemerpolder en het westelijke deel van de Overdiemer polder zijn binnen de gemeente Diemen het belangrijkste gebied voor weidevogels. In de ecologische structuur is het daarnaast een ondersteunend gebied voor amfibieën en insecten van de waterkant.

De Omloop is een nat ruigtegebiedje waar onverwachte soorten kunnen opduiken. Er zitten ringslangen.

De verbindingszones verbinden de kerngebieden en ondersteunende gebieden met elkaar. Het zijn smalle groenstroken waar dieren wel kunnen leven en voedsel kunnen vinden, maar die voor grotere dieren te klein zijn om levensvatbare populaties op te bouwen. Hun nut zit er vooral in dat dieren via deze groene wegen van het ene leefgebied naar het andere kunnen trekken. Over Diemen heen ligt een net van verbindingszones. Dit net wordt gevormd door de taluds van snelwegen en spoorbanen en de aanliggende groenstroken, en door de oost/west lopende waterpartijen en hun oevers.

De taluds worden gebruikt door verschillende muizensoorten, egels, konijnen, hazen, vossen, wezels en ook door ringslangen. Het voordeel van de taluds is dat er geen mensen en honden komen. In de aangrenzende groenstroken is dat wel het geval. Toch vormen deze groenstroken met hun dichte struikpartijen en

ruigtestroken een waardevolle aanvulling op de taluds. Ook hier is eten te halen en dekking te vinden.

De oost/west lopende waterpartijen betreffen

- Het water langs de Oranjelaan en dat langs de Henri Dunantlaan.
- De waterpartij Diemen-zuid en de sloot langs de Metrowerkplaats op het Verrijn Stuartterrein.

De meeste sloten zijn hard beschoeid, wat ongunstig is voor de natuur omdat dieren moeilijk het water in en uit kunnen. Een uitzondering is de Henri Dunantlaan, met prachtige waterpartijen met natuuroevers en een fraaie oeverbegroeiing. Langs alle sloten laat het beheer een strook ruige oevervegetatie staan (riet, harig wilgeroosje, rietgras). Dit is gunstig voor dieren. Zij kunnen deze onoverzichtelijke strook gebruiken als ecozone. Langs de Henri Dunantlaan ligt stadswater in optima forma.

3.3 Knelpunten

Het verbindingsnet is in principe voldoende van omvang. Er zitten echter een aantal knelpunten in waardoor het onvoldoende functioneert. Grote barriere is het Amsterdam Rijnkanaal. Dit kanaal heeft stalen damwanden, waardoor het onmogelijk te passeren is voor niet-vliegende dieren. Hierdoor is het Diemberbos ecologisch gezien volstrekt gescheiden van de Bloemdalerpolder en van de IJmeerkust. Dit is onwenselijk, omdat in deze gebieden deels dezelfde soorten voorkomen, zoals de Ringslang.

De tweede grote barriere is de Provinciale weg/Gaasp/Weespertrekvaart. Hierdoor ligt het Diemberbos geïsoleerd van de groengebieden in Amsterdam Zuidoost.

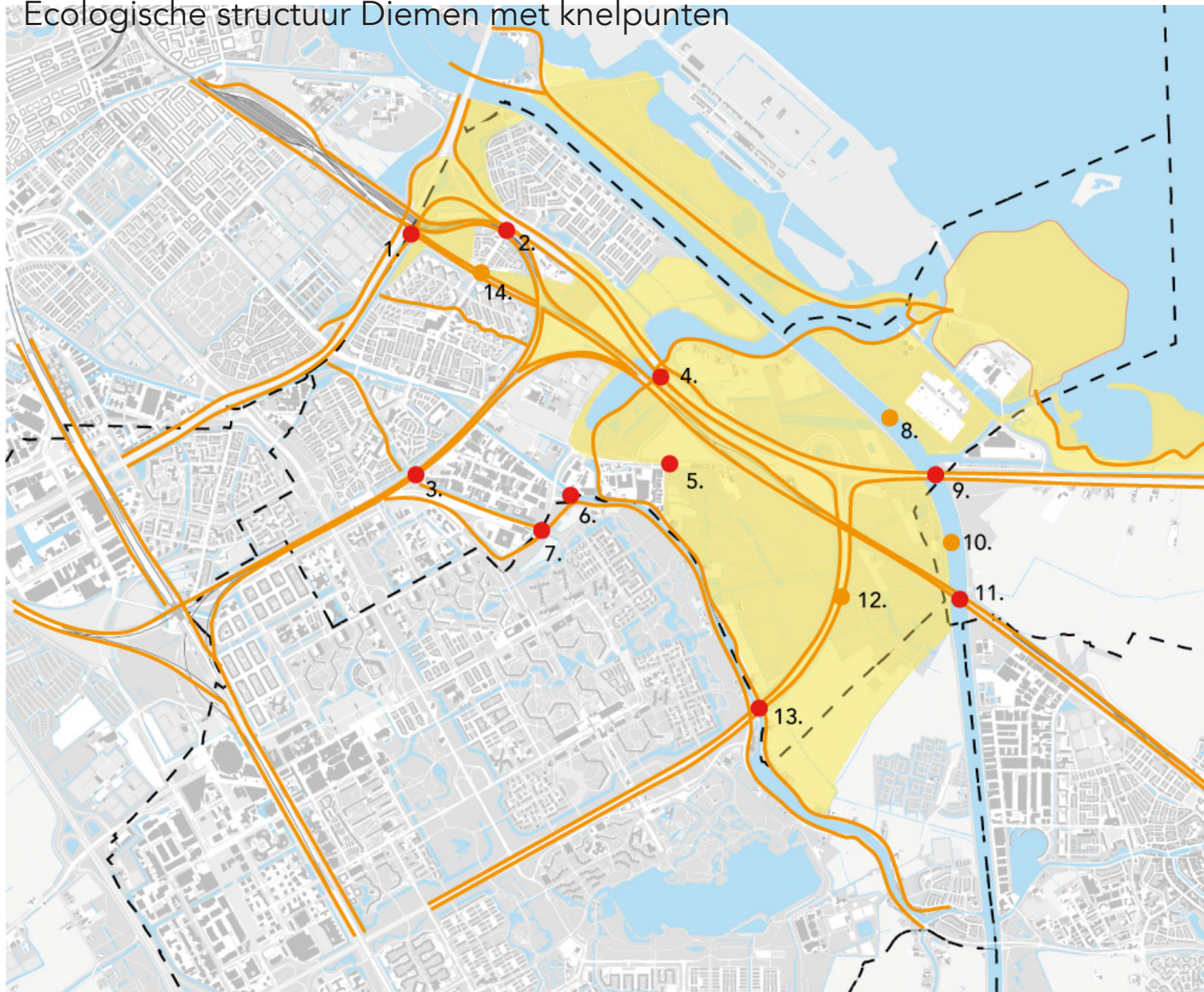
Ten noorden van het Amsterdam Rijnkanaal, langs de IJmeerkust, zijn de verbindingen wel in orde.

De infrastructuur door Diemen heeft niet alleen maar gunstige effecten op de natuur. De wegen en spoorbanen zijn tegelijk ook barrières die de uitwisseling tussen verschillende woonwijken verhinderen. Oplossen van de belangrijkste knelpunten is gunstig voor de natuurwaarden in de woonwijken zelf. Deze knelpunten liggen vooral bij de Ouddiemerlaan (kruising met spoorbaan en met de A 1) en bij de kruising van sloot Metroplaats met de Provinciale weg.

Hieronder worden de knelpunten die op de kaart staan kort aangegeven. Hoe de knelpunten kunnen worden opgelost staat in hoofdstuk 6.

1. Kruising A 10/spoorbanen. Barriere voor dieren tussen Ooster Ringdijk en gebied ten noorden van de spoorbanen(waar Ringslangen leven).
2. Viaduct Ouddiemerlaan/Spoorbaan en A 1 ter hoogte van Landlust. Barriere voor landgebonden dieren.
3. Viaduct Zwanenpad/Verrijn Stuart. Onaantrekkelijk voor wandelaars en fietsers. Barriere voor dieren.
4. Viaduct A 1 bij de kruising met de Diemen (oostoever). Een smalle, donkere fietstunnel. Onoverzichtelijk voor fietsers en wandelaars, waardoor botsingsgevaar. Barriere voor dieren.
5. De Muiderstraatweg is een barriere voor dieren tussen het Diemberbos en de Diemer Driehoek.
6. De Weespertrekvaart heeft natuur-onvriendelijke, steile oevers, waardoor geen uitwisseling mogelijk is voor dieren tussen de Bijlmerweide en het Diemberbos.
7. De provinciale weg is een barriere tussen de Metrowerkplaats en de Bijlmerweide.
8. De oevers van het Amsterdam Rijnkanaal zijn stalen damwanden, en daarmee een keiharde barriere voor dieren.
9. Idem
10. Idem
11. Idem
12. De onderdoorgang in het Diemberbos onder de A 9 is niet optimaal voor wandelaars, fietsers en dieren. Bij verbreding van de A 9 verslechtert deze situatie nog verder.
13. Er ontbreekt een goede verbinding voor fietsers en wandelaars van het Diemberbos naar de zuidzijde van de Gaasp. Een fietsersbrug langs de A 9 kan dit oplossen.
14. De Ouddiemerlaan is een (lichte) barriere voor dieren in de ecologische route van Spoorzicht naar het buitengebied.

Ecologische structuur Diemen met knelpunten

Legenda

Ecologische structuur
Diemen

- Verbinding
- Gebieden
- Knelpunt
- Knelpunt op te lossen in toekomstige infrastructuur
- - - Gemeentegrens

✘ Gemeente Amsterdam
✘ Dienst Ruimtelijke Ordening
✘

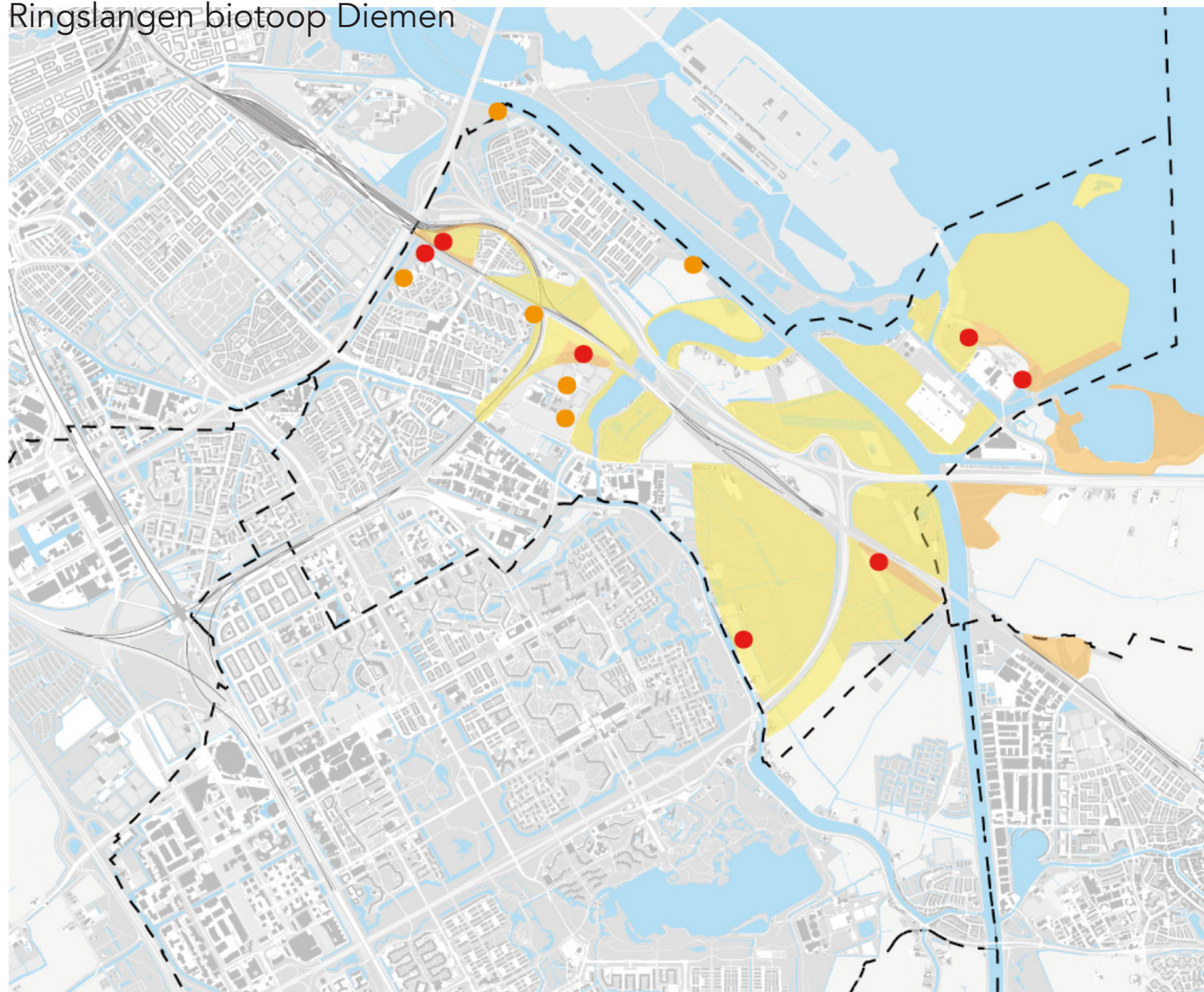

De ringslang is in het bovenstaande vaak ter sprake gekomen. Deze soort komt in Nederland maar op drie plekken voor (Utrechts/Hollanse Veenweidegebied, Friese meren en IJmeerkust). In het Groenbeleidsplan van Diemen (1995) is een van de beleidsuitgangspunten het ontwikkelen en in stand houden van het leefgebied van de Ringslang. In dit rapport wordt dit uitgangspunt overgenomen. Op de verspreidingskaart van de ringslang in Diemen is te zien dat het gehele buitengebied belangrijk is voor deze soort. Daarnaast horen Spoorzicht en de Israelitische begraafplaats tot het kerngebied. De spoortaluds zijn belangrijk als ecoverbinding voor deze soort.

Voor zijn voortplanting is deze slang vrijwel geheel afhankelijk van door de mens aangelegde broeihopen, waarin een constante temperatuur van 37 graden voor het uitkomen van de eieren zorgt. In het verspreidingsgebied in Diemen zijn een aantal broeihopen voor de Ringslang aangelegd. Deze broeihopen geven tot nu toe alleen op de Vijfhoek het gewenste resultaat. Hier worden tientallen tot soms honderden eieren gelegd. De andere broeihopen geven nog geen resultaat. Toch is handhaven van de hopen belangrijk, het duurt soms jaren voor Ringslangen een broeihoop ontdekken. Als succes uitblijft kunnen de hopen worden verplaatst, in samenwerking met de coördinator van RAVON (landelijk amfibie- en reptielonderzoek) en de IVN Diemen.

Ringslangen biotoop Diemen

Legenda

Ringslangen
biotoop in Diemen

- Kerngebied ringslang
- Kerngebied ringslang met lage dichtheden
- Zwervers
- Broeihopen

ⓧ Gemeente Amsterdam
ⓧ Dienst Ruimtelijke Ordening
ⓧ

4 Gewenste ecologische structuur

Diemen ligt vlakbij Amsterdam. Diemenaren wonen in de natuur met de stad om de hoek. Dat is een unieke combinatie die veel mensen trekt. De natuurrijkdom is dus een belangrijk aspect van Diemen.

Algemeen uitgangspunt van dit natuurbeleidsplan is dat voor Diemen de natuur een belangrijk onderdeel van de stad en het buitengebied is. De natuurwaarden moeten worden bevorderd waar mogelijk, op zo'n manier dat zoveel mogelijk mensen daarvan kunnen genieten.

Het algemene uitgangspunt vertalen we in vijf beleidsuitgangspunten.

1. De kerngebieden en ondersteunende gebieden worden optimaal ingericht en beheerd voor de betreffende doelsoorten.
2. De knelpunten in het systeem van ecologische verbindingzones worden opgelost. Dit betreft zowel knelpunten tussen woonwijken als knelpunten in de verbindingen met de regionale ecologische structuur.
3. De natuurwaarden in de woonwijken worden verhoogd.
4. Alle natuur wordt zo toegankelijk mogelijk gemaakt voor recreanten. Hoe ver je daarin kunt gaan hangt af van de kwetsbaarheid van het terrein en de betreffende planten- en diersoorten.
5. Het leefgebied van de ringslang instandhouden en uitbreiden.
Landelijk gezien heeft Diemen een belangrijke functie voor de ringslang. Daarnaast is dit de belangrijkste doelsoort voor ecologische verbindingen. Als het goed gaat met de Ringslang dan gaat het goed met veel kleine dieren.

Een middel om te meten of dit alles lukt is de natuurwaardenkaart. Door eenmaal in de vijf jaar een nieuwe kaart te maken kunnen de rapportcijfers van de natuurgebieden voortdurend in de gaten worden gehouden.

5 Recreatie in en naar het buitengebied

Het buitengebied ten noorden en oosten van Diemen biedt legio mogelijkheden om te wandelen en fietsen. Je kan hier korte rondjes maken (het Rondje Diemberbos bijvoorbeeld) of diep het Gooi intrekken.

Dit buitengebied is vanuit Diemen in principe goed bereikbaar. Er zijn drie hoofdroutes, die in principe op fietsers zijn gericht, maar ook voor wandelaars bruikbaar zijn.

1. Weespertrekvaart route

Het vrijliggende fietspad langs de Weespertrekvaart splitst ter hoogte van Stammerdijk in drie routes naar het buitengebied: richting Overdiemerweg, richting Stammerdijk (zuidkant Diemberbos) en, via de hoofdentree aan de Muiderstraatweg, naar het Diemberbos zelf. Bij herinrichtingen (met name Plantage De Sniep) en herprofileringen (van Hartveldseweg en Muiderstraatweg) dient met deze belangrijke aanvoerfunctie rekening te worden gehouden, door handhaving/aanleg van een ruim vrijliggend fietspad. Daarnaast kan de bewegwijzering al vanaf de kruising met de A 10 de volgende bestemmingen weergeven: PEN bos, Diemberbos en Driemond.

De verbindingen van deze route en het Diemberbos met het Gaasperpark zijn nu slecht. Door bij de verbreding van de A 9 een fietspad langs de snelweg aan te leggen over de Weespertrekvaart wordt deze situatie sterk verbeterd. Het Gaasperpark heeft een totaal ander karakter dan het Diemberbos. Het is meer op stedelijke recreatie en waterrecreatie gericht en vormt daardoor een goede aanvulling op het natuurrijke Diemberbos.

2. Amsterdam Rijnkanaal route

Het fietspad ten zuiden van het Amsterdam Rijnkanaal is een perfecte route naar het buitengebied, niet alleen voor fietsers, maar ook voor wandelaars en skaters. Het fietspad is ruim opgezet, voert door landschappelijk aantrekkelijke gebieden en kent geen gevaarlijke kruisingen met snelverkeer. Ten oosten

van De Diem splitst de route zich: je kan hier naar Driemond (via noordzijde Diemberbos) of naar het zuiden richting PEN bos.

De route naar Driemond kan aangegeven worden als onderdeel van het "rondje Diemberbos". De bewegwijzering van dit rondje kan in overleg met stadsdeel Zuidoost en de ANWB tot stand worden gebracht.

3. Diemerpark

De derde uitvalsroute gaat via de Nesciobrug naar het Diemerpark. Daar ligt een aantrekkelijke fietsroute naar het oosten, die nu nog doodloopt bij de Vijfhoek. Het fietspad zal worden doorgetrokken naar Muiden, waardoor de recreatieve aantrekkelijkheid nog toe zal nemen.

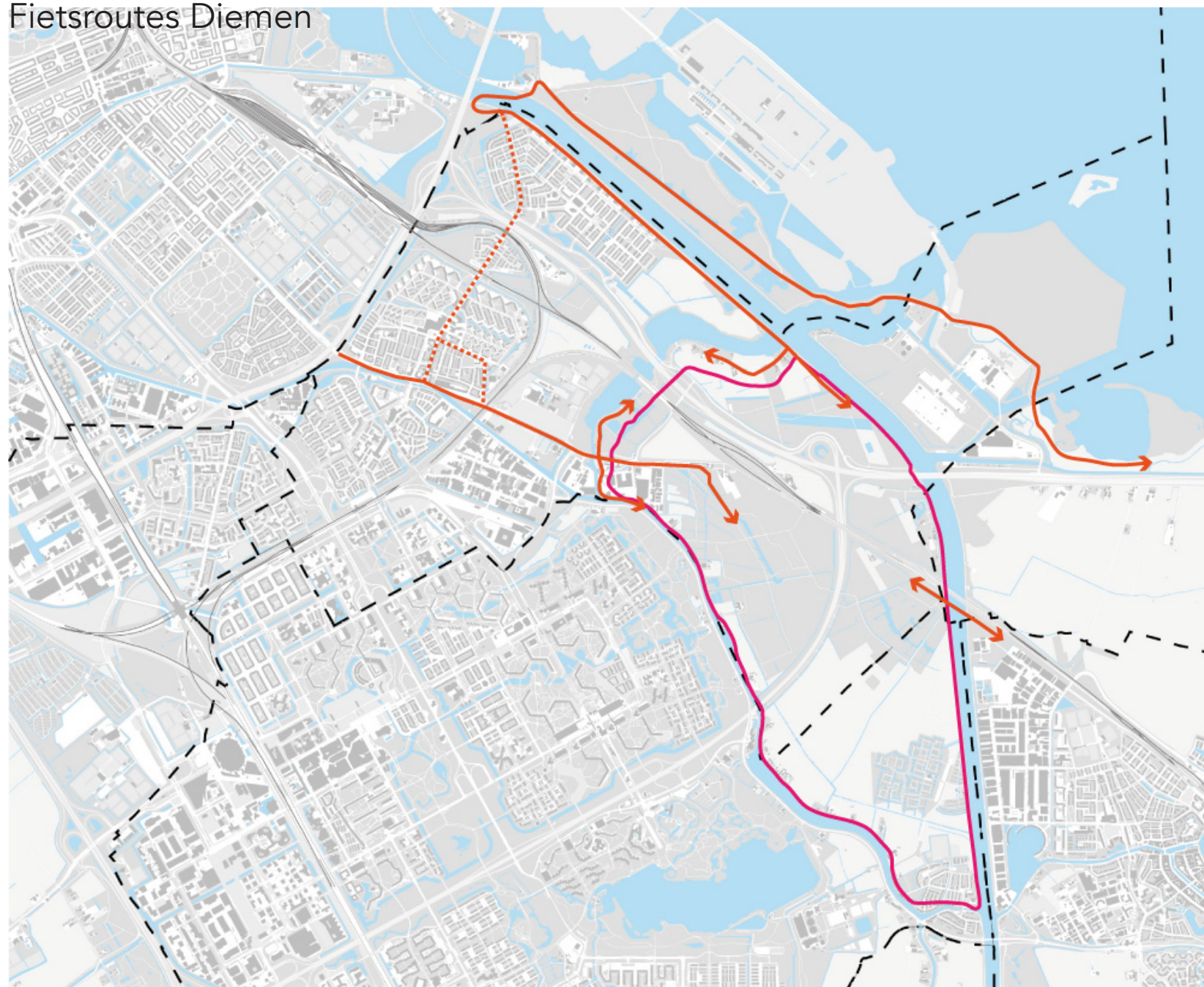
Ook bij deze route is de bewegwijzering vanuit Diemen essentieel. De Ouddiemerlaan is de belangrijkste aanvoerroute.

Naast de drie uitvalsroutes hebben we nog de aanvoerroutes. De Ouddiemerlaan is de hoofdaanvoerroute: hij loopt van de Weespertrekvaart naar het Amsterdam-Rijnkanaal en doet daarbij de beginpunten van alle drie de hoofdroutes aan. Deze belangrijke functie voor fietsers dient bij herprofileringen gerespecteerd te worden. Op de Ouddiemerlaan kan bewegwijzering naar de drie routes komen. Een bypass van de route loopt vanaf het Stadhuis via de Prinses Beatrixlaan en Prins Bernhardlaan naar de Weespertrekvaart. Vanaf het stadshart fiets je via deze route op aantrekkelijke wijze in tien minuten naar het Diemberbos.

Voor de voortzetting van de routes richting buitengebied is het belangrijk dat de Bloemendalerpolder bij de voorgenomen herinrichting een aantrekkelijke oost-west lopende fietsverbinding krijgt, van het Diemberbos naar de Vecht.

Waar fietsers en wandelaars van dezelfde paden gebruik maken zijn de wandelaars de zwakste partij: zij moeten uitwijken, wat het wandelgenot niet bevordert. Het is belangrijk dat er ook een aantal plekken zijn die specifiek voor wandelaars geschikt zijn. Binnenstedelijk is dat vooral het groengebiedje Spoorzicht, dat nu al interessant is maar meer potentie heeft voor wandelaars.

Fietsroutes Diemen

Legenda

Fietsroutes naar buitengebied Diemen

- Route naar Buitengebied
- .... Aanvoerroute (oud Diemerlaan)
- Rondje Diemerbos

✘ Gemeente Amsterdam
✘ Dienst Ruimtelijke Ordening
✘

Het Diemerpark is een perfecte wandelplek, omdat je daar van de paden mag gaan en omdat het onderdeel uitmaakt van de lange-afstands wandelroute naar Muiden. Die route loopt nu verder over de oude Zuiderzeedijk en is daarmee perfect voor wandelaars. Bij de ingrepen voor de Natuurboulevard moet erop gelet worden dat wandel- en fietspaden hier gescheiden blijven, gezien het belang van de lange-afstands route. Fort Diemerdam wordt ontwikkeld tot een recreatief steunpunt op deze route.

De westzijde van de Vijfhoek is ook een echt wandelgebied en dat moet vooral zou blijven. De ervaring van het lopen door woeste, onbeheerde natuur is uniek voor de regio. Dit gebied moet niet verder ontsloten worden, om de kwetsbare natuur in stand te houden.

Een nieuwe wandelmogelijkheid kan worden gemaakt Door bij de Sniep de Sportlaan door te trekken voor wandelaars onder de spoorbaan en A 1 door langs de westoever van de Diem. Dit pad sluit dan aan op het bestaande voetpad langs de westoever van de Diem. Dan wordt een “rondje Diem” mogelijk. Dat loopt dan voor de helft over wandelpad, voor de helft over asfalt dat ook door fietsers en (in geringe mate) door auto's wordt gebruikt.

Wat oever- en waterrecreatie betreft moeten de Diemenaren het vooral van IJburg hebben. Daar liggen kleine strandjes, zowel in het Diemerpark als op de eilanden zelf. De waterpartijen in het Diembos, het Pen-bos en Overdiemen zijn ongeschikt voor waterrecreatie. Het zijn ondiepe plassen met een zachte, venige bodem en troebel water. De Diem wordt gebruikt door vissers, en enkele jaren terug werden er roeiboten verhuurd. Het probleem bij de Diem is de bereikbaarheid van de oevers. Het water is aan beide zijden omgeven door waardevol oeverland met zeldzame en kwetsbare moerasplanten. Door enkele steigers aan te leggen vanaf het wandelpad aan de westoever kan het water beter bereikbaar worden gemaakt, maar voor massalere oeverrecreatie is hier geen plek.

6 Van huidige situatie naar wensbeeld: acties en aanbevelingen

De beleidsuitgangspunten worden naar de praktijk toe vertaald door een aantal concrete acties en door in stedelijke en bovenstedelijke projecten kansen te benutten voor natuurvriendelijke oplossingen. Bij alle ingrepen, ook in het stedelijke gebied, moet steeds rekening worden gehouden met de Flora- en faunawet.

In het onderstaande overzicht wordt steeds verwezen naar de knelpuntenopsomming in hoofdstuk 3.2 met bijbehorende kaart.

6.1 Kerngebieden en ondersteunende gebieden optimaal inrichten en beheren

De *Vijfhoek* wordt beheerd door Staatsbosbeheer, met als uitgangspunten een zo natuurlijk mogelijk beheer en beperkte recreatieve benutting, passend bij het kwetsbare karakter van het gebied. Deze uitgangspunten komen overeen met die van Diemen. Kritisch volgen van de ontwikkelingen is voldoende. Hierbij is vooral belangrijk dat de kwaliteit van het recreatieve medegebruik niet wordt aangetast. Mensen moeten kunnen blijven wandelen in de Diemer Vijfhoek.

Het *Diemberbos* wordt uitgebreid en heringericht door Diemen, Amsterdam, Amsterdam Zuidoost en Staatsbosbeheer, waarbij de uitgangspunten uit dit natuurbeleidsplan worden gehanteerd.

Een bedreiging voor de nagestreefde kwaliteit van het bos is de verbreding van de A 9 en de bypass A1-A9 als onderdeel van de planstudie Schiphol-Amsterdam-Almere.

De projectgroep Uitbreiding Diemberbos stuurde op 18 januari 2008 een brief naar de projectleider A6/A9 van Rijkswaterstaat. In deze brief werden de negatieve effecten van de wegverbreding op het Diemberbos opgesomd. Die negatieve effecten op het bos zullen moeten worden gemitigeerd en

gecompenseerd. In de brief werden de mogelijkheden hiervoor als volgt omschreven:

(start citaat) “Bij mitigatie denk ik aan het inperken van negatieve effecten door onder andere:

het zoveel mogelijk bundelen van nieuwe en bestaande infrastructuur;

een zo beperkt mogelijk ruimtebeslag door de infrastructuur;

het zoveel mogelijk inperken van de barrièrewerking van de wegen, o.a. door een aantrekkelijke onderdoorgang van de A 9 midden in het bos (knelpunt 12 in deze nota);

het plaatsen van geluidsschermen of een geluidswal en een groene, ecologisch waardevolle inrichting van de taluds;

het beperken van de lichthinder voor de omgeving.

Bij compenseren denk ik aan investeringen in de kwaliteit van het bos. Hiervoor kan het voorlopig ontwerp Diemberbos de leidraad zijn. Uit dit voorlopig ontwerp blijkt dat bovenop het eigenlijke ontwerp nog allerlei maatregelen mogelijk zijn die de gebruiks- en belevingswaarde van het bos aanzienlijk verhogen, maar waarvoor het projectbudget niet toereikend is.

Eén van die maatregelen is bijvoorbeeld het verbreden van de Gaaspermolenvaart en het aanleggen van een fietspad en voetpad langs deze vaart.

Daarnaast kunnen we het werk aan de rijkswegen zien als een kans om de bereikbaarheid en interne structuur van het bos juist te verbeteren.

Door fietspaden aan de nieuwe bruggen over de Gaasp en het Amsterdam Rijnkanaal te koppelen kan de bereikbaarheid van het bos worden verbeterd (knelpunt 13 in deze nota). De brug over de Gaasp kan door aankoppeling van een ecogoot de gewenste ecologische verbinding tussen Diemberbos en Bijlmerweide tot stand brengen. Door de bruggen verder door te trekken of de weg over enige lengte op poten te zetten kunnen de onderdoorgangen voor recreanten bij het Amsterdam Rijnkanaal en de Gaasp veel aantrekkelijker worden.” (einde citaat)

- Actie: De gemeente Diemen zal bovenstaande wensen inbrengen bij de

projectleiding (knelpunt 12 en 13). In het Definitief ontwerp (2008) staan genoeg aanknopingspunten voor kwaliteitsverbetering, met name in de aanleg van water en moeras.

- Actie: De gemeente Diemen zal aandringen op de aanleg van fauna-uitstapplaatsen bij de kruising van de nieuwe A1-A9 verbinding met het Amsterdam Rijnkanaal. De ecologische scheiding tussen Diemberbos en Bloemendalerpolder kan hierdoor worden aangepakt (knelpunt 10). Hetzelfde geldt voor de kruising van de A 1 met het Amsterdam Rijnkanaal (knelpunt 9) en op de langere termijn voor de kruising van het Amsterdam Rijnkanaal met de spoorbaan (knelpunt 11). De aanpak van knelpunt 8 (kruising Oostelijke ontsluitingsweg met het Amsterdam Rijnkanaal) is in de plannen opgenomen.

In zijn huidige staat is Spoorzicht een natuurparadijsje. Het bestaat uit jong elzen-essenbos met een ruige ondergroei van bramen en brandnetels. Voor de recreatie is het gebied echter minder aantrekkelijk. De jonge bomen staan heel dicht op elkaar, waardoor het bos erg donker is. Het bestaande padenstelsel ziet er goed uit, maar de toegangen zijn moeilijk te vinden en niet erg uitnodigend. De voornaamste toegang bestaat uit een HERAS hekwerk dat op een kier staat. Spoorzicht kan aantrekkelijker worden gemaakt door met dunningen, bijvoorbeeld door groepenkap, plaatselijk meer licht in het gebied te brengen. Op zo'n open plek zou een poel voor amfibieën en ringslangen gemaakt kunnen worden. De toegangen kunnen met weinig moeite aantrekkelijker worden gemaakt. Het padennet kan (voorzichtig) worden uitgebreid. Op deze manier kunnen de natuurwaarden en recreatieve waarden van spoorzicht nog verder worden verhoogd.

Als in de Structuurvisie wordt gekozen voor een natuurfunctie voor Spoorzicht, dan kan de volgende actie worden geformuleerd:

- Stel in nauwe samenwerking met actieve buurtbewoners een herinrichtingsplan voor Spoorzicht op, waarbij de natuurwaarden en de recreatieve waarden nog verder worden verhoogd.

6.2 Knelpunten in ecologische structuur oplossen

Het Diemberbos ligt ecologisch gezien geïsoleerd van het verder gelijksoortige PEN bos (knelpunt 5). Deze isolatie kan worden opgelost door de centrale waterpartij van het Diemberbos door te trekken door de Diemer Driehoek (het gebied begrensd door Weteringweg, Muiderstraatweg en spoorbaan) richting PEN bos, waarbij Muiderstraatweg en Weteringweg door faunapassages of duikers passeerbaar voor dieren worden gemaakt. De Diemer Driehoek kent nu hoge natuurwaarden: weidevogels, amfibieën, kleine zoogdieren. Het gebied scoort net als het Diemberbos een 4 op de schaal van 1 tot 5. Deze natuurwaarden worden door een natuurvriendelijke waterpartij verder verstevigd. Tevens worden het Diemberbos en De Diem ecologisch gezien met elkaar verbonden. Bij de inpassing van het water is behoud van het open landschap uitgangspunt.

De waterpartij moet minstens tien meter breed zijn en natuuroevers hebben met een hellingshoek van minimaal 1:4, liefst nog vlakker. Een tracé langs de spoorbaan heeft de voorkeur.

- Actie: ontwerpen van een ecologische verbinding door de Diemer Driehoek van Diemberbos naar PEN-bos, in de vorm van een langgerekte waterpartij met faunapassages in combinatie met voet-/fietspad. Realisatie van dit ontwerp geldt als randvoorwaarde voor de toekomstige inrichting van de Diemer Driehoek.

Op de oevers moet ruimte zijn voor enkele meters oevervegetatie. De centrale waterpartij van het Diemberbos kan hierbij als voorbeeld dienen. Langs het water kan plaats zijn voor een recreatief aantrekkelijk voet/fietspad, dat het Diemberbos op logische wijze met het PEN-bos verbindt. Hierdoor ontstaat, vooral vanuit Diemen-Noord, een veilige en prettige route van de bebouwde kom de natuur in. Daarnaast ligt het Diemberbos ook gescheiden van de Bijlmerweide en de andere groene gebieden in de Bijlmer. De barriere Gaasp/Weespertrekvaart (knelpunt 6) zou door tegenover elkaar liggende fauna-uitstapplaatsen (verlaagde, natuurlijke oevers) geslecht kunnen worden.

- Actie lange termijn: bij een eventuele herinrichting van bedrijventerrein Stammerdijk een natuurvriendelijke aanpassing van de oever van de Weespertrekvaart (knelpunt 6).

De noordelijke sloot langs de *Metrowerkplaats* is onderdeel van de ecologische structuur van Diemen, maar is grotendeels hard beschoeid. Het stuk ten oosten van de Volmerstraat heeft aan de zuidkant een brede groenstrook waar nu niets mee gebeurt. Hier is ruimte om de oever af te graven in een heel langzame land/water overgang (hellingshoek 1:10 of nog flauwer), waardoor een rijke natuurstrook zal ontstaan en het waterbergend vermogen van de sloot wordt verhoogd. De aanwezigheid van kabels en leidingen kunnen de mogelijkheden voor natuurontwikkelingen beperken. Door een faunapassage onder de provinciale weg kan deze natuurstrook met de Bijlmerweide worden verbonden.

- Actie: Afgraven van oever van sloot Metrowerkplaats ten oosten van Volmerstraat tot een zeer flauwe natuuroever ontstaat. Faunapassage onder de provinciale weg (knelpunt 7).

Bij de *verbreding van de A 1* is het belangrijk om de dubbele bomenrijen in het talud te herstellen, omdat deze dienen als trekroute voor vleermuizen. Ook moeten faunagoten worden aangelegd bij de op- en afritten zodat de slotenstelsels langs de weg met elkaar worden verbonden.

- Actie: bij de projectleiding verbreding A 1 inbrengen dat dubbele bomenrijen gehandhaafd moeten worden en de slotenstelsels langs de taluds met faunagoten met elkaar verbonden moeten worden. Dit is opgenomen in de gemeentelijke reactie op de trajectnota Schiphol-Amsterdam-Almere (SAA).

Viaducten: De viaducten bij de kruising van de Ouddiemerlaan met de A 1 en de spoorbaan vormen een barriere voor dieren. Deze viaducten kunnen passeerbaar voor dieren worden gemaakt door aanleg van een stobbenwal en een rij grote, niet met handkracht te verplaatsen stenen. Als stenen worden gebruikt kan een kunstenaar worden ingeschakeld om er een fraaie constructie van te maken. Voor de dieren is alleen de dekking die de stenen bieden

belangrijk.

Het viaduct spoorbaan/Verrijn Stuartweg (spoorviaduct Zwanenpad) is donker en onaantrekkelijk voor menselijke en dierlijke passanten. Voor de dierlijke passanten kan een stenenrij uitkomst bieden, voor mensen is dit onvoldoende. Het viaduct A 10/spoorbaan is nu een barriere voor dieren. Ook hier kunnen stenen een oplossing bieden.

Het viaduct bij de kruisingen A 1 en spoorbaan met de Diemen (oostoever) is een nauwe en onoverzichtelijke fietstunnel. Deze dient verbreed te worden en aantrekkelijker te worden gemaakt voor fietsers, wandelaars en dieren.

- Actie: met stobbenwallen of stenenrijen de viaducten Ouddiemerlaan, Spoorviaduct Zwanenpad en Ooster Ringdijk/A 10 passeerbaar maken voor dieren (knelpunten 1, 2 en 3).
- Actie: bij verbreding A 1 als wens inbrengen dat de fietserstunnel bij de Diem (oostoever) wordt verbreed tot een aantrekkelijke passage voor wandelaars, fietsers en dieren (knelpunt 4). Daarnaast is een extra onderdoorgang voor wandelaars gewenst aan de westoever, om het rondje De Diem mogelijk te maken.

Enkele waterpartijen in Diemen zijn voorbeeldig ingericht uit natuuroogpunt. Het water langs de Henri Dunantlaan is hier een voorbeeld van. Maar de waterpartij Diemen-Zuid en het water langs de Oranjelaan zijn beiden hard beschoeid, terwijl ze onderdeel uitmaken van de ecologische structuur. Dit vermindert de natuurwaarden ter plekke aanzienlijk. Zodra het onderhoud van deze watergangen aan de orde komt moeten deze beschoeiingen plaats maken voor natuurlijke land/water overgangen.

We nemen hierbij een beleidsuitgangspunt uit het Groenbeleidsplan 1995 over: Harde beschoeiingen worden vervangen door natuurlijke land-water overgangen

- Actie: bij onderhoud aan de waterpartij Diemen-Zuid en het water langs de Oranjelaan worden de harde beschoeiingen vervangen door natuuroevers met een hellingshoek van minimaal 1:3.
- Toegevoegd beleidsuitgangspunt: Harde beschoeiingen worden vervangen door natuurlijke land-water overgangen.

6.3 Natuurwaarden in woonwijken verhogen

Algemeen

De natuurwaarden in woonwijken bestaan uit de natuurwaarden van de bebouwing en die van de plantsoentjes, straatbomen en water.

Vanuit ecologisch opzicht is veel winst te halen door de natuurwaarden in de bebouwde kom te verhogen. Groen in woonwijken heeft meerdere functies: recreatief, stoffering en natuur. In dit plan wordt puur gekeken vanuit het natuuroogpunt. De feitelijke invulling van groen volgt na de afweging van o.a. de bovenstaande drie functies.

De natuurwaarden van gebouwen hangen af van de mate waarin die gebouwen nest- en schuilgelegenheid bieden aan typische stadsdieren zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Dit zijn dieren die van oorsprong in hollen broeden. In oude steden vinden ze onderdak onder dakpannen of andere openingen in huizen. In nieuwe gebouwen kunnen ze vaak niet terecht. Voor deze hollenbroeders is inmiddels een heel scala aan kunstmatige nestplaatsen ontwikkeld. Nestkasten voor mussen, mezen, zwaluwen, vleermuizen, kauwtjes enzovoort zijn in soorten en maten verkrijgbaar en zijn in nieuwbouw te verwerken in de gevels. Bij nieuwbouwwijken zoals IJburg is op flinke schaal gewerkt met het aanbrengen van kunstmatige nestgelegenheid. Stedenbouwers en architecten die zich bezighouden met nieuwbouwprojecten in de gemeente kunnen gewezen worden op de mogelijkheid om hun gebouw “levendig” te maken. Stadsdeel Amsterdam Noord ontwikkelde daarvoor een speciaal boekje. (Hollenbroeders, zie site www.noord.amsterdam.nl) Ook vogelbescherming heeft materiaal voorhanden en daarnaast veel kennis in huis. Diemen kan van dit bestaande materiaal gebruik maken.

Wegen zoals de Ouddiemerlaan kunnen ook in het stedelijke gebied barrières vormen voor dieren, als ze de ecologische structuur van Diemen doorsnijden.

Bij herprofileringen kan gekeken worden naar de mogelijkheden om met faunatunnels deze barrière op te lossen.

- Toegevoegd beleidsuitgangspunt: bij renovaties en bij nieuwbouw door de gemeente wordt het inbouwen van kunstmatige nestgelegenheid voor hollenbroeders standaard meegenomen in het Programma van Eisen. Projectontwikkelaars worden geïnformeerd over de mogelijkheden.
- Toegevoegd beleidsuitgangspunt: bij aanleg van nieuwe wegen en herprofileringen van bestaande wegen wordt gecheckt of er mogelijkheden zijn om met faunatunnels de passeerbaarheid voor dieren te verbeteren.

De natuurwaarden van plantsoentjes en straatbomen hangen af van het beheer en het sortiment.

Het beheer van het woonomgevingsgroen in Diemen laat nu al veel ruimte voor ruigtestroken met hoog opschietende kruiden en struikpartijen. Langs de oevers van water wordt vaak een strook van enkele meters slechts 1 x per jaar of per 2 jaar gemaaid, waardoor een vegetatie van riet, rietgras, harig wilgeroosje, moerasandoorn en andere ruigtekruiden ontstaat. Dit is gunstig voor de natuur! Veel dieren vinden hier een schuilplek. De wat grotere plantsoenen (zoals de groenstrook langs het Reigerpad) kenmerken zich door een ondergroei van dichte struiken en randen brandnetels om de bospartijen heen. Dit is gunstig voor de vleermuizen, broedvogel- en vlinderstand. Met dit beheer geeft Diemen het goede voorbeeld aan veel andere steden. Diemen moet dit beheer vooral voortzetten.

Ter aanvulling nemen we een beleidsstandpunt uit het Groenbeleidsplan 1995 over: het beheer van groenstroken gebeurt zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

Chemische bestrijdingsmiddelen vervuilen het grondwater en het oppervlaktewater en dienen daarom te worden vermeden.

- Toegevoegd beleidsuitgangspunt: het beheer van groenstroken gebeurt

zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

Het sortiment bepaalt mede de natuurwaarden. Inheems plantenmateriaal herbergt meer natuurwaarden dan uitheems, omdat de meeste insecten alleen van inheems plantmateriaal kunnen leven. En insecten zijn de basis van de voedselpiramide. Bomen als es en iep doen het uitstekend in steden en herbergen hoge natuurwaarden. Ook inheemse populieren en wilgen zijn goed voor de natuur. Struiken als meidoorn, sleedoorn, egelantier, hondsroos, liguster, kardinaalsmuts doen hetzelfde op lager niveau.

- Toegevoegd beleidsuitgangspunt: bij het bepalen van het sortiment aan straatbomen en voor plantsoenen wordt de voorkeur gegeven aan inheems materiaal.

Samenvattend kan gesteld worden dat met beperkte middelen een grote winst te halen is ter verhoging van de natuurwaarden. Soms kan het zelfs kostenbesparend werken (bv minder maaien).

6.4 Bij specifieke projecten

Plantage de Sniep

In de nieuwe woonbuurt Plantage De Sniep komt veel water. Door de waterpartijen zoveel mogelijk van natuurlijke oevers te voorzien worden de natuurwaarden en daarmee de belevingswaarden van het water sterk vergroot. De beleving van het water kan worden vergroot door in de bredere waterpartijen op enkele plekken steigers te maken waarop mensen kunnen zitten, zonnebaden of vissen. In de Weespertrekvaart zijn de mogelijkheden voor natuuroevers uitermate beperkt vanwege de scheepvaart. In het noordelijk deel van Plantage de Sniep echter kan ernaar gestreefd worden om 75 % van de oevers natuurvriendelijk te maken met een hellingshoek van minstens 1:4. Referenties hiervoor zijn de waterpartijen bij de Henri Dunantlaan of bij Park de Meer in de Amsterdamse Watergraafmeer. Hier worden hoge natuurwaarden gecombineerd met hoge belevingswaarden in een stedelijk milieu.

Herprofileringen Weesperstraat en Visseringweg en Vensersweg

Het bedrijventerrein Verrijn Stuart is vooral erg stenig. Er is weinig groen. Het terrein ligt niet strategisch ten opzichte van de ecologische structuur. Bij de herprofileringen hoeft geen rekening gehouden te worden met natuurwaarden. Het is beter de aandacht bij de herprofilering te richten op het aangenamer maken voor de mens. Straatbomen kunnen daarbij een goede rol spelen. Voor straatbomen is de situatie echter ongunstig door de grote oppervlakte verharding en het intensieve gebruik. Soorten die klein blijven, weinig ruimte in de grond nodig hebben maar wel aantrekkelijk bloeien (zoals meidoorns of prunus-soorten) hebben dan de voorkeur. De sloot langs de Metrowerkplaats is onderdeel van de ecologische structuur van Diemen (secundaire verbinding). Hier liggen kansen voor natuurwinst. Actie: in het programma van eisen voor de herprofileringen Weesperstraat en Visseringweg wordt het gebruik van inheemse, laagblijvende, fraai bloeiende bomen opgenomen.

Bergwijkpark

Het gebied tussen Gooise weg, Daalwijkdreef en het metrospoor zal worden omgevormd van grootschalig kantoreengebied tot gemengd woon/werkgebied. Hierbij zal uiteindelijk 60.000 m² openbaar groen en water gerealiseerd worden (op een totaal planoppervlak van 42 hectare).

De huidige natuurwaarden liggen in de randen van het gebied (talud Gooise weg en rond het opstel terrein van de Metro) en in het Bergwijkpark. In 2005 is vastgesteld dat er vleermuizen (gewone en ruige dwergvleermuis) in geringe aantallen jagen in het park. De broedvogels in het plangebied zijn algemene stadsparkvogels, zoals winterkoning, heggemus, merel, roodborst, zanglijster, zwartkop, grote bonte specht, Vlaamse gaai, boomkruiper, mezen. Het water is van zeer goede kwaliteit, met bijzondere vissoorten als bittervoorn, kleine modderkruiper en kroeskarper.

Bij de herinrichting blijft het groene talud van de Gooise weg gehandhaafd. Het park zal verdwijnen. Hiervoor in de plaats komt wijkgroen, waarbij waterpartijen

een belangrijke rol zullen spelen. Deze waterpartijen kunnen gezien de goede waterkwaliteit hoge natuurwaarden gaan huisvesten, als gelet wordt op de volgende dimensioneringen:

- breedte water sloot 10 -15 meter;
- flauw talud, 1 op 4 of nog vlakker, leidend tot een ondiepe (voor riet en lisdoddes geschikte) oeverzone van 4 meter aan beide waterkanten;
- bomerij in gazon.

Deze waterpartijen bieden dan plek aan vissen (zoals de Bittervoorn), libellen, vlinders, amfibieën (kikkers, salamanders), rietvogels (kleine karekiet) en bieden een fourageerplek voor vleermuizen.

Op het talud van de Gooise weg, dicht tegen de weg aan is ruimte voor dicht, ondoordringbaar struweel, door takkenrillen ontoegankelijk gemaakt voor honden. Een goede verbinding van de nieuw aante leggen waterpartijen met Diemen-Zuid is belangrijk voor het versterken van de ecologische structuur.

- Actie: alle waterpartijen in het plangebied bergwijkpark worden natuurvriendelijk uitgevoerd. Het talud van de Gooiseweg wordt met struweel en takkenrillen ontoegankelijk gemaakt.

Centrumgebied Noordflank

Het centrumgebied van Diemen krijgt een stevige facelift, waarbij uitbreiding van het winkelcentrum wordt gecombineerd met woningbouw. In dit hoogstedelijke gebied ligt de enige kans voor de natuur in het werken met nestkasten voor hollenbroeders.

- Actie: het inbouwen van kunstmatige nestgelegenheden voor hollenbroeders standaard meegenomen in het Programma van Eisen voor het centrumgebied.

Recreatieve waarden verhogen

Bij de herinrichting van het Diemberbos is verhoging van de recreatieve waarden door uitbreiding van het padenstelsel en toevoeging van voorzieningen een belangrijk uitgangspunt.

Langs de IJmeerkust bieden de plannen voor de Natuurboulevard zicht op een flinke uitbreiding van de wandel- en fietsmogelijkheden vanuit Diemen. Voor Diemen is van belang dat de natuurboulevard voorziet in het doortrekken van het fietspad dat vanaf het Diemerpark naar de Vijfhoek loopt. Dit fietspad moet via de IJmeerdijk doorgetrokken worden naar Muiden. Het eerste deel is gerealiseerd. Belangrijk is dat op het traject naar Muiden wandel- en fietspaden gescheiden van elkaar blijven, om te voorkomen dat wandelaars door fietsers worden weggedrukt. Bij de realisatie wordt rekening gehouden met de aanwezige populatie van de ringslang. Slangen steken liever niet een asfaltpad over. Om het pad passeerbaar te maken voor slangen worden op regelmatige afstanden faunapassages te worden aangebracht. Dit is in het Diemerpark al gebeurd.

De projecten van de natuurboulevard worden uitgevoerd door Staatsbosbeheer en de dienst Landelijk gebied.

Het werkgebied voor de Natte As valt buiten de gemeente Diemen, maar schurkt er wel tegenaan. Werkzaamheden ten oosten van de Vecht kunnen consequenties hebben voor het recreatieve gebruik van het gebied. Aangezien versterking van natte natuur het uitgangspunt is van de Natte As hoeft dit niet de eerste zorg van de gemeente Diemen te zijn. Het ministerie van LNV hoort hierop te letten. Vanuit de gemeente gezien is het vooral belangrijk dat de recreatieve mogelijkheden door de ingrepen worden versterkt. Het gaat dan om het net aan wandel- en fietspaden en om uitbreiding van de mogelijkheden voor waterrecreatie.

De plannen voor de Natte As zijn overigens nog weinig concreet. Voor de drie fietsroutes naar het buitengebied is vooral een goede bewegwijzering belangrijk. Daarnaast moeten de fietsroutes en de Ouddiemerlaan als aanvoerroute steeds een goed profiel hebben voor fietsers.

- Actie: bewegwijzering naar het buitengebied op de Ouddiemerlaan, de Hartveldseweg, de Muiderstraatweg en vanaf het stadshart op de Prinses Beatrixlaan.
- Actie: bewegwijzering van het Rondje Diemberbos, in samenwerking met Zuidoost.

Ten oosten van de A10 loopt nu een fraaie waterpartij, de Ringvaart (helder water, rietbegroeiing, watervogels, kleine roodoogjuffer) met daarlangs een wandelpad, dat aansluit op de groenstrook langs de spoorbaan naar Station Diemen. Tussen het wandelpad en de A 10 ligt een brede groenstrook met bomen die de weg (deels) aan het zicht onttrekken en een bermsloot met veel riet (amfibieën). Inzet van Diemen bij de verbreding van de A 10 is: handhaving van de natuurwaarden en recreatieve waarden van deze strook. Daarnaast kan de recreatieve waarde van de Ringvaart worden verbeterd door een betere aansluiting van het wandelpad op de stedelijke omgeving, op zo'n manier dat aantrekkelijke rondwandelingen ontstaan. De aanleg van enkele paddenpoelen (kleine, van het boezemwater geïsoleerde, ondiepe poelen) kan de wandelroute nog aantrekkelijker maken en een natuurkarakter geven. Hierbij is belangrijk dat de poelen, bermsloot en andere natuurelementen ontoegankelijk zijn voor honden.

- Actie: Bij de verbreding A 10 dienen Ringvaart en wandelpad gehandhaafd te worden en fraai landschappelijk ingepast te blijven. Diemen zal dit inbrengen bij Rijkswaterstaat.
- Actie: het ontwerpen en uitvoeren van een wandelroute met de Ringvaart als basis, die aantrekkelijke rondwandelingen vanuit de stedelijke omgeving mogelijk maakt.

Door bij de Plantage de Sniep de Sportlaan voor wandelaars door te trekken onder de spoorbaan en de A1 door naar het bestaande voetpad ten westen van de Diem ontstaat een aantrekkelijk wandelrondje om De Diem heen. Dit kan verder vorm krijgen door het water met enkele steigers beter toegankelijk te maken. Hierbij moet de kwetsbare vegetatie worden ontzien.

- Actie: Doortrekken Sportlaan voor wandelaars naar westzijde Diem. Voorwaarde is een nieuwe onderdoorgang van de A 1 aan de westzijde van de Diem.

Leefgebied ringslang instand houden en uitbreiden

Veel van de hierboven genoemde acties zijn gunstig voor de ringslang. Het betreft bijvoorbeeld het oplossen van knelpunten in de ecologische infrastructuur, het maken van natuuroevers bij watergangen en vernatting van Spoorzicht. Bij de herinrichtingen van Vijfhoek en Diemerbos was de ringslang de belangrijkste doelsoort. Een aanvullende maatregel is het aanleggen van broeihopen. Ringslangen zijn in Nederland voor het leggen van hun eieren goeddeels afhankelijk van door de mens gemaakte broeihopen van mest, stro en ander plantaardig afval. Door op een aantal strategische plekken broeihopen neer te leggen wordt het voortbestaan van de slang verzekerd. In natuurlijke omstandigheden ontstaan broeihopen doordat oude bomen omvallen en weggroten en grote zoogdieren zoals herten mest achterlaten. In Nederland, en vooral bij Diemen, gaat dit niet snel gebeuren.

Actie: de groenbeheerders van Diemen zorgen ervoor dat een aantal broeihopen voor de ringslang op strategische plekken beschikbaar zijn.

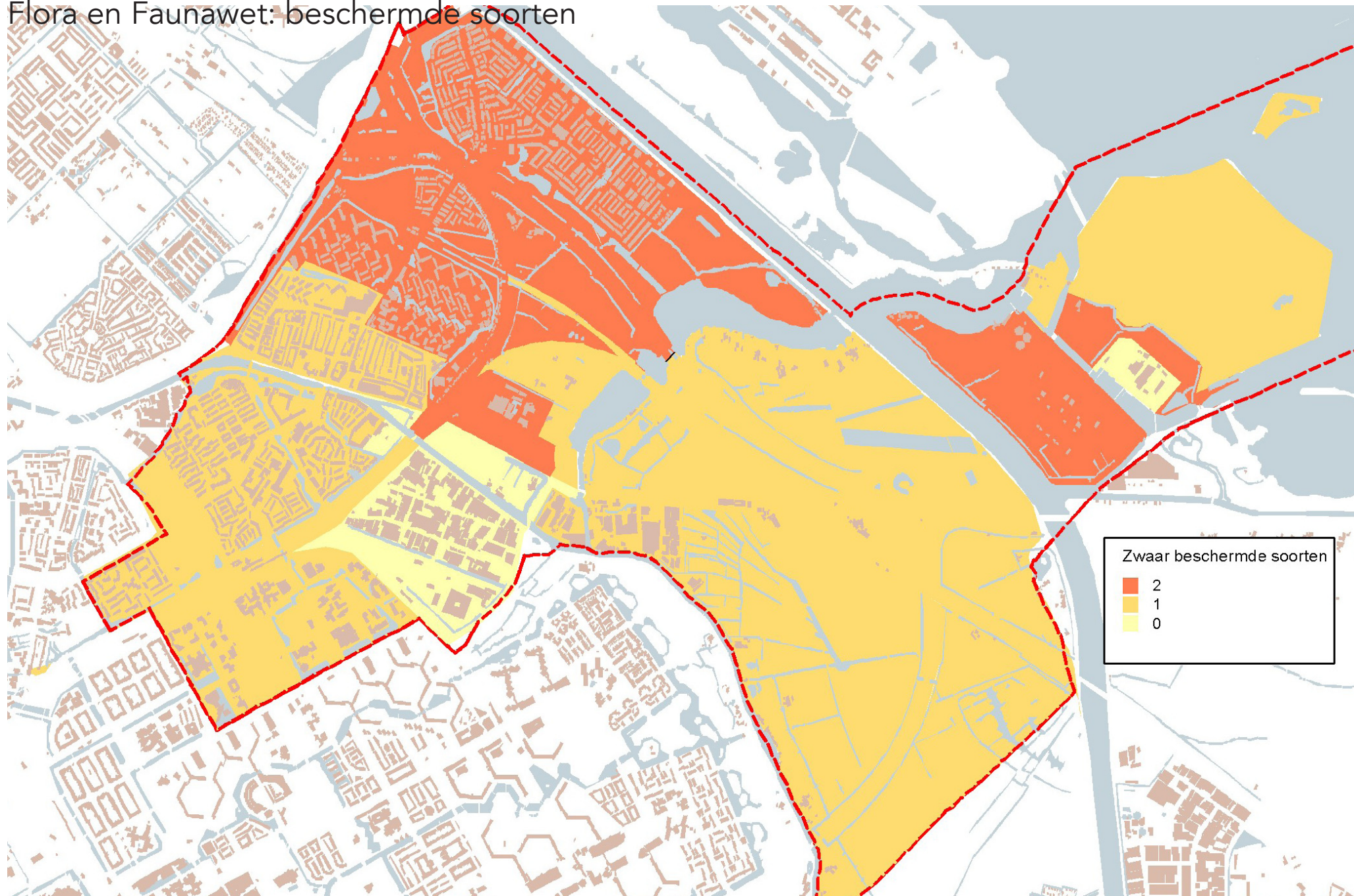
Omgang met de flora- en faunawet

Vrijwel overal in Diemen komt minstens 1 door de flora- en faunawet streng beschermde soort voor (tabel 3 soort). Dit betreft dan de dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, waterspitsmuis, ringslang of bittervoorn. De vleermuizen zijn voor hun verblijfplaatsen gebonden aan het stedelijke gebied. Daarom komen juist hier de meeste beschermde soorten voor.

Alleen in het zuidelijk deel van Plantage de Sniep zuidwaarts tot aan de metrowerkplaats komen geen zwaar beschermde soorten voor. Dit betekent dat voor elke ingreep, juist ook die in hoogstedelijk gebied, een flora- en faunatoets gedaan moet worden en rekening gehouden moet worden met mitigerende maatregelen.

Aanvullend beleidsuitgangspunt: flora- en faunatoets wordt opgenomen in de procedure die gevolgd wordt bij herinrichtingen van de openbare ruimte en herontwikkelingen van locaties.

Flora en Faunawet: beschermde soorten

7 Actielijst en Prioritering

De volgende acties volgen uit dit natuurbeleidsplan.

Acties die worden ondergebracht in lopende processen:

- De gemeente Diemen brengt de wensen voor het Diemberbos in bij de projectleiding van de planstudie Schiphol-Amsterdam-Almere. In het Definitief ontwerp (2008) staan genoeg aanknopingspunten voor kwaliteitsverbetering, met name in de aanleg van water en moeras.
- De gemeente Diemen zal aandringen op de aanleg van fauna-uitstapplaatsen bij de kruising van de nieuwe A1-A9 verbinding met het Amsterdam Rijnkanaal. De ecologische scheiding tussen Diemberbos en Bloemendalerpolder kan hierdoor worden aangepakt.
- Het inbouwen van kunstmatige nestgelegenheden voor holenbroeders wordt meegenomen in het Programma van Eisen voor het centrumgebied.
- Bij de verbreding A 10 dienen Ringvaart en wandelpad gehandhaafd te worden en fraai landschappelijk ingepast te blijven. Aan beide zijden van het spoorviaduct moet een stobbenwal komen.
- Bij verbreding A 1 als wens inbrengen dat de fietserstunnel bij de Diemen (oostoever) wordt verbreed tot een aantrekkelijke passage voor wandelaars, fietsers en dieren (knelpunt 4).
- Ook moeten de dubbele bomenrijen gehandhaafd worden en de slotenstelsels langs de taluds moeten met faunagoten met elkaar verbonden worden.
- Alle waterpartijen in het plangebied bergwijkpark worden natuurvriendelijk uitgevoerd. Het talud van de Gooiseweg wordt met struweel en takkenrillen ontoegankelijk gemaakt.
- Algemeen: voorlichting geven aan bewoners over het natuurvriendelijker maken van de eigen tuin (materiaalgebruik, soort beplanting, nestkastjes), bijvoorbeeld in het kader van wijkgericht werken.

Lange termijn acties:

- Bij een eventuele herinrichting van bedrijventerrein Stammerdijk een natuurvriendelijke aanpassing van de oever van de Weespertrekvaart.
- Bij onderhoud aan de waterpartij Diemen-Zuid en het water langs de Oranjelaan worden de harde beschoeiingen vervangen door natuuroevers met een hellingshoek van minimaal 1:3.
- De groenbeheerders van Diemen zorgen ervoor dat een aantal broeihopen voor de ringslang op strategische plekken beschikbaar zijn.
- Doortrekken Sportlaan voor wandelaars naar westzijde Diem, onder spoorbaan en A 1 door. Voorwaarde is een nieuwe onderdoorgang van de A 1 aan de westzijde van de Diem.

Fysieke ingrepen:

- Ontwerpen van een ecologische verbinding door de Diemer Driehoek van Diemberbos naar PEN-bos, in de vorm van een langgerekte waterpartij met faunapassages, die wordt gecombineerd met een doorgaand voet/fietspad. Realisatie van dit ontwerp geldt als randvoorwaarde voor de toekomstige inrichting van de Diemer Driehoek.
- Afgraven van oever van sloot Metrowerkplaats ten oosten van Volmerstraat tot een zeer flauwe natuuroever ontstaat (kabels en leidingen kunnen de mogelijkheden hier beperken). Dit in combinatie met een faunapassage bij de provinciale weg.
- Met stobbenwanden of stenenrijen de viaducten Ouddiemerlaan en spoorviaduct Zwanenpad passeerbaar maken voor dieren.
- In het programma van eisen voor de herprofilering Verrijn Stuart wordt het gebruik van inheemse, laagblijvende, fraai bloeiende bomen opgenomen.
- Het ontwerpen en uitvoeren van een wandelroute met de Ringvaart als basis, die aantrekkelijke rondwandelingen vanuit de stedelijke omgeving

mogelijk maakt.

- Bewegwijzering naar het buitengebied op de Ouddiemerlaan, de Hartveldseweg, de Muiderstraatweg en vanaf het stadshart op de Prinses Beatrixlaan.
- Bewegwijzering van het Rondje Diemberbos, in samenwerking met Zuidoost.

Uit bovenstaande fysieke ingrepen halen we een top drie van ingrepen die het meeste resultaat opleveren voor de natuur en de beleving daarvan. Dit zijn projecten die Diemen zelf op kan pakken en die daardoor snel uitgevoerd kunnen worden.

1. Waterpartij en fiets/voetpad door Diemer Driehoek.
2. Natuuroever maken bij sloot Metrowerkplaats.
3. Het ontwerpen en uitvoeren van een wandelroute met de Ringvaart als basis, die aantrekkelijke rondwandelingen vanuit de stedelijke omgeving mogelijk maakt.

De volgende actie gaat van start als Spoorzicht een natuur/recreatie bestemming krijgt in het nieuwe structuurplan:

- Stel in nauwe samenwerking met actieve buurtbewoners een herinrichtingsplan voor Spoorzicht op, waarbij de natuurwaarden en de recreatieve waarde worden nog verder verhoogd, met name door meer openheid in de bosschages aan te brengen, enkele amfibieënpoeLEN aan te leggen en de wandelpaden uit te breiden. Brengen een ecologische en recreatieve verbinding tot stand tussen Spoorzicht en de Ringdijk.

8 Uitgangspunten beleid

In hoofdstuk 4 werd als algemeen uitgangspunt voor het natuurbeleid van Diemen geformuleerd:

- De natuurwaarden worden bevorderd waar mogelijk, op zo'n manier dat zoveel mogelijk mensen daarvan kunnen genieten.

Dit werd vertaald in vijf beleidsuitgangspunten:

- De kerngebieden en ondersteunende gebieden worden optimaal ingericht en beheerd voor de betreffende doelsoorten.
- De knelpunten in het systeem van ecologische verbindingzones worden opgelost.
- De natuurwaarden in de woonwijken worden verhoogd.
- Alle natuur wordt zo toegankelijk mogelijk gemaakt voor recreanten.
- Het leefgebied van de ringslang in stand houden en uitbreiden.

Uit de acties en aanbevelingen volgen dan nog de volgende aanvullende beleidsuitgangspunten:

- Bij watergangen worden harde beschoeiingen vervangen door natuurlijke land-water overgangen.
- Bij verbredingen van de rijkswegen en de spoorwegen moet schade aan de natuur en aan de recreatieve mogelijkheden worden gecompenseerd.
- Bij gemeentelijke renovaties en bij nieuwbouw wordt het inbouwen van kunstmatige nestgelegenheden voor holenbroeders standaard meegenomen in het Programma van Eisen.
- Het beheer van groenstroken gebeurt zonder chemische bestrijdingsmiddelen
- Bij het bepalen van het sortiment aan straatbomen en voor plantsoenen wordt de voorkeur gegeven aan inheems materiaal.
- Flora- en faunatoets wordt opgenomen in de procedure die gevolgd wordt bij renovaties en nieuwbouw.

- Bij aanleg van nieuwe wegen en herprofileringen van bestaande wegen wordt gecheckt of er mogelijkheden zijn om met faunatunnels de passeerbaarheid voor dieren te verbeteren.

Met het aannemen van dit Natuurbeleidsplan door de Raad worden de bovengenoemde beleidsuitgangspunten geëffectueerd voor een periode van 10 jaar. De ecologische structuur zoals die in hoofdstuk 3.2 staat afgebeeld is hierbij het uitgangspunt.

De resultaten van de verschillende ingrepen kunnen worden onderzocht door eens in de vijf jaar een nieuwe natuurwaardenkaart van de gemeente te maken.

Samenvatting

Diemen is een groene gemeente met opvallend waardevolle natuur binnen de stadsgrenzen. Daarmee onderscheidt Diemen zich van andere gemeenten in de regio.

De gemeente Diemen heeft al de beschikking over een groenbeleidsplan (1995) en een groenstructuurplan (1997). In dit aanvullende Natuurbeleidsplan staan de ecologische waarden centraal. Dit plan dient gezien te worden als een sectoraalplan, het is geschreven vanuit natuuroogpunt. Bij besluitvorming vormt dit plan één van de afwegingskaders. Het plan vormt o.a. input voor de Structuurvisie en kan gebruikt worden als onderbouwing bij bv subsidieaanvragen en bij de vraag om compensatiemaatregelen bij uitbreiding rijks- en spoorwegen. Het Natuurbeleidsplan kan ook weer dienen als input voor het opstellen van het nieuwe groenbeleidsplan en het nieuwe groenstructuurplan.

Het streven van Diemen wat betreft het natuurbeleid is als volgt: “het in stand houden en verbeteren van de ecologische verbindingen en van de leefomstandigheden van plant- en diersoorten in Diemen en het afstemmen hierop van de recreatieve mogelijkheden voor fietsers en wandelaars.” Dit streven wordt in hoofdstuk 8 verder uitgewerkt in een reeks van beleidsuitgangspunten.

Uit een analyse van de huidige ecologische structuur van Diemen volgen 14 knelpunten die moeten worden aangepakt om een wezenlijke verbetering tot stand te brengen in de ecologische verbindingen. Deze zijn opgesomd in hoofdstuk 3.2.

Om deze knelpunten aan te pakken, om verbeteringen tot stand te brengen in bestaande natuurgebieden en om kansen te benutten bij specifieke projecten in het stedelijke gebied en in het buitengebied zijn in hoofdstuk 7 acties geformuleerd. Een aantal daarvan kunnen worden ingebracht bij door anderen

getrokken projecten, (verbreding snelweg en spoor). Andere acties betreffen ecologische inbreng in lopende projecten (zoals gebruiken van inheemse beplanting en aanbrenge nestgelegenheid). Tenslotte zijn er acties die actieve inzet van de gemeente Diemen zelf vereisen. Hiervoor wordt in vervolg op dit plan een uitvoeringsprogramma opgesteld.

Literatuur

- DRO (2002) Toestand van de natuur in Amsterdam
- DRO (2007): Natuurwaardenkaart en andere natuurthema's van de gemeente Diemen.
- Feddes/Olthof landschapsarchitecten c.s. (2007). Voorlopig ontwerp luwtedam zuidelijke Ijmeerkust.
- IVN (2008) Ecolint in de top van de Diemerscheg. Verslag van lezing door Jan Willem Wertwijn op 25 januari 2008.
- Oranjewoud (1995): Groenbeleidsplan Diemen. Almere.
- Oranjewoud (1997): Groenstructuurplan Diemen. Almere.
- Projectgroep Diemberbos (2008): definitief ontwerp Diemberbos

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening